

Democraat

12 | Interview
Antje Diertens
opvang
vluchtelingen

18 | Terugblik
Congres 115

38 | Bewindspersoon
Kajsa Ollongren
nieuwe
defensienota

42 | Portret
Edwin Rutten
'Voor kinderen
en andere
volwassenen'

06 | Gunay Uslu

Staats-
secretaris
vanuit
idealen

Democraat is het ledenmagazine van de politieke vereniging Democraten 66 (D66) en wordt verspreid onder al haar leden. Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van D66 worden verveelvoudigd.

De samenstelling en eindredactie van deze zomereditie vonden plaats gedurende de maanden mei en juni 2022 en kan eventueel door de actualiteit zijn ingehaald.

editie
Zomer 2022

eindredacteur
Marieke de Jong

redactie
Milan Assies
Pim Bakx
Marcella Heijboer
Stephan van Heusden
Jan Vincent Meertens
Jeroen Mooijman
Lisanne van 't Riet
Nina Sneijers
David Vos

beeld voorzijde
Ester Gebuis

vormgeving
Studio Kustwacht

ontwerp
Studio Maanzaad

druk
Senefelder Misset
Doetinchem B.V.

contact redactie
democraat@d66.nl

adres
Landelijk Bureau D66
Lange Houtstraat 11
2511 CV Den Haag
info@d66.nl
070 356 60 66

ledeninformatie
Zie pagina 47

26 | Waterschappen Nieuw Peil
**Politiek spektakel bij
aanpassingen zetelstelsel**

32 | D66'er buiten de politiek
**Monique Schoonen gelukkig
met samenwerking NOS**

INHOUDSOPGAVE

04 | Uitgelicht
**Nieuws en informatie
uit de vereniging**

06 | Coverportret
**Staatssecretaris
Gunay Uslu**

10 | Uitslag GR22
Fris Raadslidmaatschap

12 | Portret
Antje Diertens

15 | Whats-Appèleren
Katalin Cseh uit Hongarije

16 | Interview
**Uitbollen in Utrecht
Klaas Verschuure**

18 | Van de voorzitter
Congres 115

20 | Interview
Hülya Kat

23 | Lezen | kijken | luisteren
Antoon Kanis

24 | Interview
Jarle Lourens

28 | Uitgelicht
**Scheidlijnen in de
Samenleving**

30 | Leden aan het woord
Limburgse lichting

35 | Thema
**Veilig voelen en
zijn binnen D66**

36 | Burgemeester in beeld
Ellen van Selm

38 | interview
Kajsa Ollongren

40 | Column JD
**Geef MBO'ers waardering
die ze verdienen**

41 | D66-koppel
**Ticho Goossens en
Sander van Diepen**

42 | Portret
Edwin Rutten

44 | Opinie
**Ruimte voor
Rechtvaardigheid**
Mr. Hans van Mierlo
Stichting

46 | Terugblik
50 & 25 jaar geleden

47 | Drie vragen aan
Afke Groen

48 | Ik ben D66
Dirk-Jan Visser

Partijgenoten,

Eindelijk was het zover: voor het eerst in twee jaar weer een écht partijcongres. Ondanks de tropische temperaturen wisten jullie de weg naar 's-Hertogenbosch en masse te vinden. Het enthousiasme van alle leden die ik heb gesproken geeft veel energie.

In het vorige voorwoord keek ik vooruit naar de gemeenteraadsverkiezingen en stelde ik de kabinetsploeg aan jullie voor. We zijn nu enkele maanden verder. Dankzij de vele vrijwilligers en uitstekende kandidaten hebben we samen wéér verkiezingen gewonnen. De kaart van Nederland is weer een stukje groener gekleurd. Inmiddels zijn in bijna alle gemeenten de onderhandelingen afgerond. Nú is het moment om in al die gemeenten onze idealen en beloften om te zetten in resultaten.

Onze ministers en staatssecretarissen zijn uit de startblokken geschoten. Allemaal tonen ze durf, doorzettingsvermogen en leiderschap. Deze ploeg weerspiegelt de kracht en de reikwijdte van onze partij.

We willen de wereld om ons heen positief beïnvloeden, onze keuzes spreken boekdelen. Maar we kunnen nu niet achteroverleunen. De oorlog op het Europese continent duurt voort en werpt zijn schaduw ver vooruit. In Nederland raakt ons besluit om pal te staan voor vrede en veiligheid mensen financieel. Al ons denken en doen is erop gericht de meest kwetsbaren te ontzien. Dat is de prijs van onze standvastigheid, van vrijheid en democratie in Europa.

Terwijl de hoge golven van de geopolitiek op ons af rollen, is het zaak koers te houden. Dit vraagt van de politiek heldere keuzes, waar politici draagvlak voor moeten creëren. Denk alleen al aan de grote veranderingen in de landbouw, die nu plaats moeten vinden om de natuur te beschermen, perspectief te bieden aan boeren en weer huizen te kunnen bouwen voor al die mensen die geen woning kunnen vinden.

Deze overgangstijd vraagt dat we de polarisatie tegengaan. Aan ons ook de taak om verbinding te leggen, ook met diegenen die zich hebben afgekeerd of geen vertrouwen meer hebben in politiek en samenleving.

Wij, Democraten, zijn nodig. Nu meer dan ooit. Als aanjager én als bindmiddel. Jullie zijn nodig in je wijk, in je gemeenteraad, in je provincie of waar je ook maar actief bent. Als wij het samen doen, staat er geen maat op wat wij kunnen bereiken.

Sigrid Kaag
Partijleider

“Onze ministers en staatssecretarissen zijn uit de startblokken geschoten. Allemaal tonen ze durf, doorzettingsvermogen en leiderschap. Deze ploeg weerspiegelt de kracht en de reikwijdte van onze partij”

Truus Houtepen *De onstuitbare netwerkfeministe*

De D66 afdeling Noord-Brabant heeft een prachtige minibiografie uitgebracht over de onuitputtelijke energie en talenten van Truus Houtepen. Het volgt het leven van een eigenzinnige vrouw uit het katholieke zuiden die zich inzet voor een samenleving waarin meer kansen worden geboden aan diegenen die er te weinig hebben.

Truus Houtepen

De onstuitbare netwerkfeministe

Rogier Verkroost & Ursie Lambrechts
2021

“Een mooi stukje
partijgeschiedenis”

– Rogier Verkroost,
bestuurslid D66 Noord-Brabant

(Stage-) vacatures

Altijd al willen weten hoe het er bij D66 achter de schermen aan toegaat? Het Landelijk Bureau, het wetenschappelijk bureau en de politieke fracties hebben regelmatig stage-vacatures voor studenten die voor een langere periode beschikbaar zijn. Regelmatig vind je ook vacatures voor medewerkers en vrijwilligers op onze website: d66.nl/werken-bij-d66.

foto Merlijn Doomerik

IN MEMORIAM

Hubert Fermina

9 mei 1948 - 21 mei 2022

Pionier voor onze partij. Voor de politiek. Voor emancipatie. Voor Nederland.

Vele jaren is Hubert Fermina politiek actief geweest voor D66. In 1974 nam hij zitting in de gemeenteraad van Lelystad. Later werd hij Statenlid voor de Provincie Zuid-Holland en wethouder in Dordrecht. Als eerste Nederlander met een Antilliaanse achtergrond werd hij in 1994 verkozen tot Tweede Kamerlid. Zijn inzet voor minderheden en mensen met een biculturele achtergrond zijn ook nu zeer waardevol. Bij D66 was hij dit jaar nog actief als vertrouwenspersoon inclusie. Wij zullen zijn inzichten enorm missen.

Ledenportaal – Mijn D66

Op MijnD66.nl kun je niet alleen je persoonlijke gegevens beheren, maar ook je abonnementen (zoals nieuwsbrieven) aanpassen, je aanmelden voor een thema-afdeling of contactgegevens opzoeken. In dit ledenportaal kun je daarnaast ook online modules volgen via de D66 academie, moties indienen en natuurlijk stemmen. Je emailadres is tevens je gebruikersnaam. Problemen met inloggen? Stuur een e-mail naar ledenadministratie@d66.nl.

STRATEGISCH PLAN 2022-2026

D66 waar iedereen mee kan doen Verbinding van D66 met de samenleving vergroten en verstevigen

We faciliteren en helpen mensen die zich willen inzetten om onze idealen te realiseren en brengen verbinding tot stand met maatschappelijke organisaties en professionals om zo tot nog betere voorstellen te komen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het jaarlijks, samen met afdelingen en regio's, organiseren van een aantal thema-avonden of Town Hall meetings. Of door op lokaal niveau D66-burgerberaden op te richten, waar inwoners gericht in gesprek gaan met bestuurders over politieke voorstellen.

Lees meer uit het Strategisch Plan op het Verenigingsdashboard via MijnD66.nl

Sabine Andeweg nieuwe directeur Landelijk Bureau

Vanaf 15 februari is Sabine Andeweg de nieuwe directeur van het Landelijk Bureau. Andeweg: “Samen met alle vrijwilligers, medewerkers en professionals, binnen en buiten de vereniging, bouwen we aan een sterk, duurzaam en veerkrachtig D66.”

foto Jeroen Mooijman

Afscheid van Coen Brummer na vier jaar directeur Mr. Hans Van Mierlo Stichting

Coen Brummer: “Politiek kan niet zonder ideologisch debat. Het is de zuurstof voor iedere politieke partij. Ik vind het een heel grote eer dat ik daar met alle collega's van de Van Mierlo Stichting aan heb mogen bijdragen.”

Per 1 mei is Brummer gestart als manager bij de directie Geneesmiddelen en Medische Technologie van het ministerie van Volkshuisvesting Welzijn en Sport.

D66 ACADEMIE

Onderhandelen als een diplomaat

Via de D66 Academie kun je op elk gewenst moment van de dag aan online-trainingen deelnemen. Een leven lang leren op een tijdstip dat jou het beste uitkomt. Log in via MijnD66.nl en volg bijvoorbeeld de module 'Onderhandelen als een diplomaat' of zoek verdieping via de training 'Sociaal-liberalisme: het gedachtegoed van D66'.

Onderhandelen als een diplomaat

De spelregels

Blanche Voorneman

Agenda

Bekijk de geplande
najaar activiteiten

03.09.2022 | Politieke Netwerkdag

06.09.2022 | Mr. Hans van Mierlo Stichting
Marchantlezing 2022 door Julia Cagé
*Rethinking Democracy: Steps to
Political Equality and Social and
Environmental Justice*

📍 TivoliVredenburg, aanvang 19.30 uur

10.09.2022 | Netwerkdag Els Borst Netwerk

20.10.2022 | D66 Internationaal
Dag van het Midden-Oosten

19.11.2022 | Congres 116

Zie d66.nl/agenda
Aanmelden via: MijnD66.nl

“Ik ben staatssecretaris geworden vanuit mijn idealen. Om iets toe te voegen, iets te kunnen veranderen, te staan voor culturele makers, voor een gezond medialandschap en vrije pers”

Cultuur is overal om je heen. Veel meer dan je denkt. Laten we het weer omarmen, ons toe-eigenen. Gunay Uslu is sinds januari onze staatssecretaris van Cultuur en Media en zet zich in voor het herstel van deze creatieve sector. *Democraat* ging in gesprek over haar jeugd, het ondernemerschap, de Vaandeldrager en de aanstaande publiekcampagnes die ons culturele hart weer sneller zullen laten kloppen.

tekst **Lisanne van 't Riet**

Snel schakelen

COVERPORTRET

“Ik ben een kind van gastarbeiders. Mijn ouders kwamen beide in de jaren 60 naar Nederland. Mijn moeder in 1968, na mijn vader, met drie kinderen; mijn zus en twee broers. Als enige van het gezin ben ik in Nederland geboren. Mijn jeugd was goed. Ik heb twee ondernemende ouders: van het runnen van pensions tot cafés en het organiseren van evenementen.”

“Ik herinner me een bijzondere ervaring op school: ik kreeg te horen dat ik wel veel vragen stelde in de klas. Of ik dat wat minder kon doen. Ik was een kritisch kind. Op mijn 12e kreeg ik als schooladvies lbo, een voorloper van het hedendaagse vmbo. Ondertussen zat mijn zus op de filmacademie. Ze was feministisch, activistisch en erg betrokken bij mijn leven en schoolloopbaan. Toen zij van mijn schooladvies hoorde, wilde zij ‘wel even met het schoolhoofd praten’. Mijn zus vond dat ik moest gaan studeren, maar het schoolhoofd adviseerde anders. ‘Je kunt beter een beroep leren, een vak’ vond hij. ‘Als je straks weer teruggaat naar je thuisland, heb je daar niks aan je studie.’ Ook dit moment is mij bijgebleven. Het was gek om te horen dat ik een ander thuisland zou hebben dan Nederland. Het waren goede intenties van het schoolhoofd: in die tijd was het een gangbare gedachte dat kinderen van gastarbeiders weer terug zouden gaan. Hij bedoelde het niet slecht.”

Een echte stapelaar

“Mijn zus nam me mee naar de Montessorischool. Van vmbo naar havo stapelde ik door. De school was in Amsterdam terwijl ik nog bij mijn ouders in Haarlem woonde. Doordeeweeks verbleef ik bij mijn zus in haar zolderstudio in Amsterdam. Dolle pret. Ze heeft hierdoor een grote rol gespeeld in mijn ontwikkeling. Door haar filmambities rolde ik de kunst en cultuursector in. Op mijn 16e kreeg ik mijn eerste klussen als zzp'er. Zo ging het balletje rollen. Ik haalde mijn rechtenpropedeuse en studeerde nog even Europees Recht en Internationale Betrekkingen. Uiteindelijk werd ik cultuurhistoricus via de studie Culturele Studies (nu Cultuurwetenschappen), met als basisvak Cultuurgeschiedenis en afstudeerrichting Cultuurbeleid en Management. De ideale afstudeerrichting waar al mijn interesses bij elkaar kwamen: geschiedenis, recht, kunst en cultuur.”

Ondernemer

“In 1997 richtte ik het reisbureau van de reisorganisatie Corendon op. De aanleiding? Verliefd op een jongen die in het buitenland woonde. Bij elkaar zijn was lastig en het reisbureau maakte dit mogelijk. Omdat in die tijd nog geen écht internet bestond, adverteerde ik via Teletekst. Telefonisch kon men een vakantie boeken. Ondertussen maakte ik mijn studie af. Het waren drukke, maar leuke jaren: ik had een bedrijf

opgericht, ik studeerde, en 's avonds werkte ik bij het filmmuseum.”

“De politiek kan van ondernemerschap leren, net als andersom. Het snelle schakelen, kansen zien en pakken, elkaars sterke kanten gebruiken om iets op te bouwen. Dat zijn kwaliteiten die bij het ondernemerschap horen en van waarde kunnen zijn in de politiek. De culturele wereld zie ik hier als basis. Je leert verbanden leggen, creatief omgaan met situaties, je leert te creëren, te maken. In de politiek is het ook snel schakelen, maar kunnen processen lang duren. Het gaat immers over essentiële zaken voor het land. Met de combinatie van deze sterke kanten van zowel politiek als ondernemerschap hoop ik iets toe te voegen met mijn werk.”

Politiek

“Het is mijn wens dat er meer vertrouwen komt tussen zowel politieke partijen onderling, als tussen de samenleving en de politiek. Het parlement controleert de regering, dus ik begrijp de kritische houding goed. In de samenleving is te merken dat het wringt tussen de politiek en de mensen. Het vertrouwen is afgenomen en hier moeten we met zijn allen aan werken. Ik ben staatssecretaris geworden vanuit mijn idealen. Om iets toe te voegen, om iets te kunnen veranderen, om te staan voor culturele makers, voor een gezond medialandschap en vrije pers. Ik hoop dat de samenleving hierop durft te vertrouwen.”

Nieuw bij D66

“Ik stem D66. Het is niet voor niets dat ik Europese cultuurgeschiedenis heb gestudeerd. Ik geloof in Europa en de kracht van dit continent. En kanselijkheid is, ongeacht afkomst of achtergrond, voor mij en voor de partij een belangrijke waarde. In januari werd ik lid, vlak voor mijn benoeming. Binnen D66 heb ik daarom geen geschiedenis van activiteiten. Wel sprak ik een paar jaar geleden met Rob Jetten over een duurzaam project op Curaçao waar ik verantwoordelijk voor was, zo was het contact gelegd.

Onverwachts kwam het telefoontje van Rob, vlak voor de kerst, waarin hij mij vroeg of ik staatssecretaris Cultuur en Media wilde worden. Ik voelde me vereerd, maar had ook mijn twijfels. Ik had een fijn leven opgebouwd. Ik was actief bij verschillende culturele organisaties in raden en besturen, aan de slag als adviseur en wilde een boek schrijven. Het zou een grote verandering

betekenen. Vervolgens sprak ik met Rob en Sigrid Kaag. Een gesprek met twee zeer inspirerende en krachtige politici. Hun gedrevenheid en passie overtuigden mij om ja te zeggen. Er lag net een coalitieakkoord waarmee we gezamenlijk aan iets moois kunnen bouwen.”

Cultuursector

“Tijdens corona was het pijnlijk te zien dat de culturele sector amper nog zichtbaar was. Het belang van kunst en cultuur voor de hele maatschappij werd niet meer onderstreept. Daar werd ik droevig van. Het motiveerde mij om te staan voor de culturele sector, met name voor de makers. De makers raakten tijdens corona hun inkomsten kwijt en werden gedwongen andere dingen te doen. Met het herstelplan wil ik de cultuursector weer versterken. Allereerst investeren in de mensen die cultuur maken. De opdrachtenstroom weer op gang brengen. Met nieuwe voorstellingen, tentoonstellingen en andere producties kunnen mensen in de sector weer aan de slag. En ik wil de arbeidsmarktpositie van de vaak zelfstandige makers versterken. Ruim 60% van de werkenden in de culturele sector is zelfstandige, dat is het dubbele van zzp'ers op de gehele arbeidsmarkt. Tijdens corona bleek dit kwetsbaar, onder andere door het projectmatige karakter van de sector. Een deel van de werkenden heeft de behoefte aan vastigheid. Het is daarom van belang om beide vormen, zowel vast als zelfstandig, te versterken. Concreet doen we dit door cultuurwerkgevers te stimuleren zelfstandigen in dienst te nemen, en door zelfstandigen met een financiële bijdrage tegemoet te komen in sociale voorzieningen. Tot slot komen er publiekscampagnes. We stimuleren mensen weer deel te nemen aan cultuur en zelf weer cultuur te beoefenen.”

Kunstaankopen door de overheid

“Het debat over de aankoop van de Vaandeldrager was mijn vuurdoop. Vlak na mijn benoeming stond ik dit in de Eerste Kamer te verdedigen. Ik zat hier, eerlijk gezegd, heel dubbel in. Aan de ene kant krijgt de cultuursector harde klappen en hebben vooral jonge kunstenaars het zwaar en ondertussen geven we 150 miljoen uit aan een kunstaankoop. Dat wringt. Die 150 miljoen ging niet naar de cultuursector als we de aankoop niét hadden gedaan, maar bleef in de algemene middelen. Het is een uniek kunstwerk van een belangrijke kunstschilder. Als Nederland dit niet had aangekocht, zou de Rembrandt verdwijnen in een private collectie.

“Het is niet voor niets dat ik Europese cultuurgeschiedenis heb gestudeerd. Ik geloof in Europa en de kracht van dit continent”

Gunay Uslu 25.10.1972

1985-1992
Montessori Lyceum
Amsterdam

1992-1993
Lerarenopleiding
geschiedenis
Hogeschool van
Amsterdam

1993-1996
Nederlands Recht UvA

1997
Medeoprichter
reisorganisatie
Corendon

1997-2001
Culturele Studies UvA

2001-2018
Docent UvA

2002-2005
Projectmanager Educatie
en Evenementen Rijks-
museum Amsterdam

2005-2008
Curator, conservator
en adviseur van diverse
tentoonstellingen
Amsterdam Museum,
Allard Pierson,
Nieuwe Kerk

2008-2015
PhD/Doctoraat; proef-
schrift 'Homer, Troy
and the Turks: Heritage
& identity in the Late
Ottoman Empire
1870-1915'

2014-2022
Directeur Global Hotel
Development & Design
Corendon

2018-2022
Lid van de Raad
van Toezicht Eye
Filmmuseum

2022-heden
Staatssecretaris
Cultuur en Media

Nu kun je het zien door het hele land. In elke provincie vertelt elk museum een eigen verhaal over de Vaandeldrager. Verhalen die bijdragen aan betrokkenheid en verbinding. Waardevol dat het weer in de Nederlandse collectie zit.”

Vrije pers

“Recent zakte Nederland op de Free Press Index van plek 6 naar plek 28. Een forse stap terug. Als aanleiding wordt de moord op Peter R. de Vries genoemd, maar wat mij betreft moeten we dit niet relativiseren. Journalisten worden bedreigd. Dat is onacceptabel. Vrije pers is cruciaal voor de rechtsstaat en democratie. Om deze trend te keren zijn er projecten als Mediawijsheid en Persveilig. Mediawijsheid brengt mensen het belang van persvrijheid en de belangrijke rol van een journalist in een democratische rechtsstaat bij. Persveilig is bedoeld voor journalisten die onveilige situaties meemaken. En we zijn een internationaal onderzoek gestart: hoe gaan andere landen te werk op het gebied van persveiligheid?

Ik praat veel met mensen in het veld, instellingen en brancheorganisaties. Zo ook met journalisten over hun ervaringen en hoe we hun positie kunnen versterken. Wat ik veel terugkrijg is het effect van polarisatie. Als een journalist niet fel genoeg lijkt, wordt ze verweten te veel met de overheid mee te praten. Juist te fel, dan schiet een bewindspersoon in de kramp. Een strijd van beide kanten, waarin journalisten een moeilijke, kwetsbare positie hebben. Kritisch zijn, maar ook goed onderzoek doen. Niet alleen maar met grote koppen werken. Ook sociale media en corona spelen hierin een rol. Het zijn dilemma's die voortkomen uit de verharding in de samenleving. Een complex vraagstuk waarin alles effect heeft op elkaar.”

Waardering

“Als uitsmijter: de komende tijd wil ik me inzetten voor meer waardering voor cultuur. Het wordt vaak geframed als elitair: een 'linkse hobby'. Dat is het niet. We hebben wat dat betreft een vreemde verhouding met cultuur. Cultuur is overal om je heen. Veel meer dan je denkt. Het gaat over carnaval, over fanfare, muziekbandjes, pianoles, kerken, molens, films, boeken... Cultuur weer gaan omarmen, toe-eigenen, laten zien dat het dichtbij staat. Daar wil ik me voor inzetten.” ■

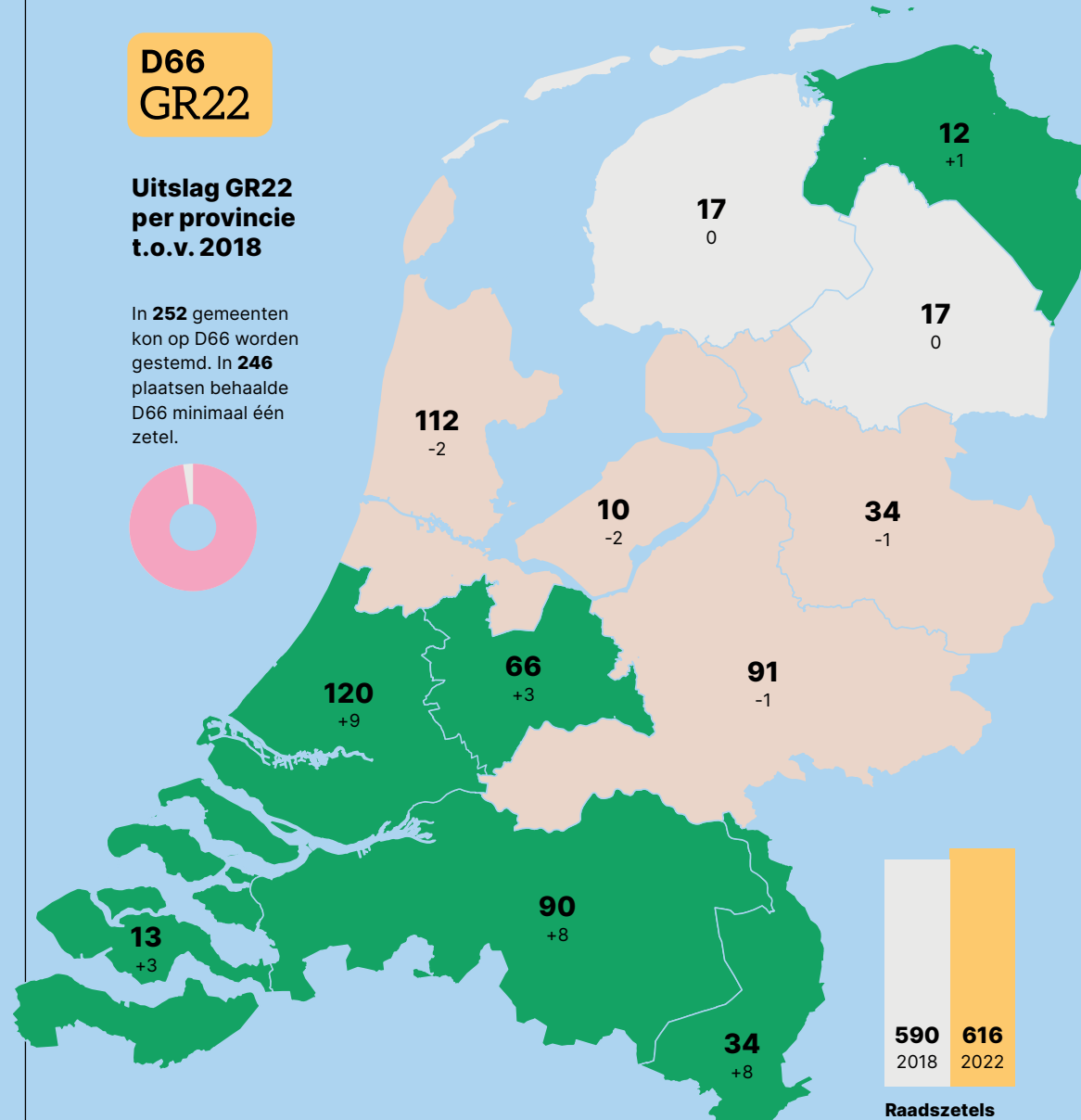
Toon van Asseldonk
Kampioen formieren

Meerdere D66'ers waren na de Gemeenteraadsverkiezingen van maart (in)formateur bij coalitieonderhandelingen in een gemeente. Zoals Wouter Koolmees in Rotterdam en Kiki Hagen in Amersfoort. Oud-burgemeester van Overbetuwe, Toon van Asseldonk, spande de kroon: nadat hij in 2021 na de herindelingsverkiezingen informateur was in Maashorst, vervulde hij die rol dit voorjaar in maar liefst vier gemeenten: Elburg, Venray, Hattem en Gooise Meren. Zijn recept voor de rol van procesbegeleider: "goed luisteren, onafhankelijkheid en maatwerk per gemeente. In fase één moeten partijen de verkiezingstijd loslaten; na het benadrukken van de verschillen is het zaak om overeenkomsten te zoeken. Ik ben óók ongeduldig en gebruik dat om de vaart erin te houden. Na lang praten moet dat moeilijke besluit wél genomen worden."

**D66
GR22**

Uitslag GR22 per provincie t.o.v. 2018

In **252** gemeenten kon op D66 worden gestemd. In **246** plaatsen behaalde D66 minimaal één zetel.

Fris raadslidmaatschap

tekst **Stephan van Heusden**

Drie kersverse raadsleden. Met de Gemeenteraadsverkiezingen van 16 maart achter de rug gaan Valga, Pascalle en Ulas aan de slag in hun gemeente. Ambitieuze, leergierig en enthousiast. En met mooie plannen.

Nieuws uit Nieuwegein

Valga Lamur is zzp'er in het sociaal domein. Ze wordt door gemeenten en UWV's ingezet om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt weer aan het werk te helpen. Daarnaast is ze register jobcoach. Het raadswerk trekt haar aan omdat ze haar kwaliteiten ook graag voor het algemeen belang inzet. 'Ik wil me graag inzetten, met name voor mensen die hulp nodig hebben, of dat nou op het gebied van werk is, wonen, of bijvoorbeeld wanneer jeugd een eigen plekje vraagt omdat in de gemeente nergens iets te beleven valt'. Valga maakte een razendsnelle start bij D66. Ze werd enthousiast door het optreden van Sigrid Kaag in wie ze een sterke authentieke politicus ziet. De fractie steunde haar, ze kwam op de lijst en nu zit ze in de gemeenteraad van Nieuwegein.

Ook die gemeente worstelt met de thema's wonen, duurzaamheids transitie en burgerparticipatie, Valga houdt zich vooral bezig met de participatiewet, armoedebestrijding, jeugdwerk en jeugdzorg. Thema's die haar na aan het hart liggen. Veel leeswerk in weinig tijd en dan wil ze het liefst op de bestaande dossiers ook nog inzicht in de beslissingen, amendementen en moties uit de afgelopen jaren. Uitdagend maar ontzettend mooi om te doen!

Vijf Heeren in Vijfheerenlanden

Pascalle van Hemert studeerde industrieel ontwerp en product design in Delft waar ze actief was voor de plaatselijke studentenpartij Stip. Ze leidde er vier jaar geleden de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen waardoor ze interesse kreeg in de politiek. Na haar studie keerde ze terug naar Zijderveld, gemeente Vijfheerenlanden waar ze ervoor koos voor D66 campagne te voeren. 'Het mooie van de plaatselijke politiek vind ik de praktische kant: impact maken voor de mensen om je heen'. Het campagnevoeren voor de gemeenteraadsverkiezingen was niet altijd gemakkelijk. 'Op straat heb je mooie gesprekken maar kom je ook veel mensen tegen die boos zijn op de politiek omdat ze het gevoel hebben dat er niet naar ze wordt geluisterd. Daar is veel werk te doen om het vertrouwen weer terug te winnen.'

Uiteindelijk wist D66 de drie zetels te behouden en nam Pascalle zitting in de raad. Na de eerste drie maanden is ze positief: 'Het is een leuke club mensen. Ik noem het hard op de inhoud maar zacht op de relatie: we hebben ook veel plezier in de raad'. Ze houdt zich bezig met de RVE portefeuille, duurzaamheid, lokale economie, dorpsgericht werken, jeugd en digitalisering. Pascalle is groot voorstander van meer vrouwen in het gemeentebestuur. Aan haar maidenspeech koppelde ze direct een motie tegen de benoeming van vijf mannelijke wethouders, notabene in de gemeente Vijfheerenlanden.

DNA van Dongen

Ulas Kose raakte geïnteresseerd in politiek op de middelbare school dankzij debatcompetities, onder andere voor Vara's Op weg naar het Lagerhuis. Dat lag hem wel en hij koos voor de studie Bestuurskunde in Tilburg waar alle studenten wel iets met politiek hadden. Na nog een Master aan de Erasmus Universiteit keerde hij terug naar Dongen en werd actief voor D66. Ulas koos voor D66 vanwege het progressieve en pragmatische karakter van de partij. 'Ik heb een Turkse achtergrond en vind het belangrijk dat er een diverse gemeenteraad is. Totdat ik in de raad kwam was dat in Dongen -15% inwoners met een migratieachtergrond- niet het geval.' D66 behaalde een goede verkiezingsuitslag met vier zetels. Zoals in zoveel andere gemeenten zit D66 in de oppositie. De coalitie wordt gevormd door het CDA en een lokale partij. Ulas houdt zich bezig met de werkgroep omgevingswet, de portefeuilles wonen, ruimte, grondbeleid, economie, verkeer/vervoer, centrumontwikkeling: ofwel ruimte, wonen en economie. Duurzaamheid loopt daar als een rode draad doorheen want dat speelt overal.

Het werk in de raad bevalt Ulas goed, hij heeft al flink wat vragen ingebracht. Er mag wat Ulas betreft wat meer gedebatteerd worden, soms lijken kwesties al flink voorgekookt. Hij wil graag het verschil maken op het wonen voor jongeren. 'Er is op dit moment een uittocht gaande in Dongen omdat er te weinig woningen zijn voor starters. Het 'Dongens DNA' gaat verloren.' ■

Antje Diertens, oud Tweede Kamerlid, reed in driemanschap met bussen voedsel en geneesmiddelen richting Polen, en nam 44 Oekraïners mee terug naar Nederland. In Polen zag ze angst, trauma en verdriet. Ook bij Tanya en haar twee zonen, Gleb en Boris, die nu bij haar thuis in Groningen wonen. 'In de nacht vlogen er raketten over'.

tekst Pim Bakx

Nait soezen moar broezen

PORTRET

“Overall in de wereld zie je dat de democratie onder druk staat,” zegt oud Tweede Kamerlid Antje Diertens, vanuit haar woonkamer in Groningen. “Dit is maar een klein druppeltje op de gloeiende plaat, maar wij moeten ervoor zorgen dat die democratie in stand gehouden wordt. Om mensen die daar ook in geloven te helpen.”

“Hollands, of Oekraïens?” vraagt Diertens, terwijl ze een schoteltje met stroopwafels en traditionele Oekraïense cake op tafel zet. “Het kan beide hier in huis. Tanya heeft dit zelf gemaakt.” De Oekraïense Tanya en haar twee zoons van vier en dertien, Gleb en Boris, wonen sinds een maand bij Diertens thuis in Groningen.

Pools asielcentrum

“Ik had mij opgegeven bij een site, alleen dat duurde heel lang”, legt Diertens uit. “Remco van Suchtelen van de Haare, een D66’er uit Stadskanaal, was bij een Pools asielcentrum geweest en zei tegen mij: ‘het is zo treurig, ik wil mensen naar Nederland halen.’” Voor Diertens

was er geen twijfel mogelijk. Binnen een week stond er een plan op poten, en stapte ze samen met Remco in de auto naar Polen.

“Dat gebeurde in samenwerking met een aantal andere organisaties”, zegt ze. “We reden met twee bussen die kant op.” Na het uitdelen van voedsel en geneesmiddelen, kon de bus, nu vol met Oekraïense vluchtelingen, weer terug naar Nederland. “Die terugreis was zo onwettelijk. Wat ik me herinner van die dag, is dat je iedere keer alleen maar zegt: het is goed.”, zegt Diertens. “We hebben uiteindelijk 44 mensen op kunnen halen. Daar heb ik zelf een moeder met twee kinderen – die nu nog boven liggen te slapen – van in huis kunnen nemen.”

Kryvy Rih

Niets blijkt minder waar als Tanya beneden op de deur van de woonkamer klopt. “We kunnen niet meer slapen”, zegt ze. Afgelopen nachten waren onrustig voor haar. De militaire zone in Oekraïne schuift steeds verder op richting haar

Antje Diertens
28.02.1958

1978-1984
Consulent
Sportraad Drenthe

1988-1990
Assistent
Directeur Sport
World Games
for the Disabled

1991-2017
Hoofd Graduate
School
Wagner Group

2011-2014
Vice-voorzitter
Provinciaal bestuur
D66 Groningen

2014-2016
Lid van de
Adviesgroep
Ontwikkelen Sport
besturen
NOC*NSF

2017-2021
Tweede Kamerlid
D66

2018-heden
Oprichter
Vrouw & Sport Prijs

2021-heden
Ambassadeur PON
(Partnerschap
Overgewicht
Nederland)

stad, Kryvy Rih, ziet Tanya op haar telefoon. "Als ik het nieuws lees, moet ik huilen."

Ook nu, als Tanya aan tafel schuift met haar oudste zoon, wordt ze emotioneel. "We hebben alles hier", zegt ze, terwijl de tranen in haar ogen schieten. "Ik denk dat Antje mijn Nederlandse moeder is. Ze vindt het alleen niet leuk als ik dat zeg." Tanya's tranen maken plaats voor een glimlach. "Het belangrijkste is mijn familie. Boris volgt nu nog online les, maar in juni begint hij hier op school in Groningen." Gleb, de jongen van vier gaat al naar de basisschool. "Gewoon een groep 4", aldus Diertens. "Hij is het enige Oekraïense jongetje."

Luchtalarm

Hoewel Tanya, Gleb en Boris een onderkomen hebben gevonden bij Diertens thuis, is het gezin niet compleet. "Ik bel elke dag met mijn man", zegt Tanya somber. "Het luchtalarm ging op een gegeven moment wel vijf keer per dag, dan moesten we de kelders in." Noodgedwongen vluchtte ze, per trein, naar Polen. "Dat was erg moeilijk. Je hoorde baby's huilen, het was ijskoud, mensen sliepen op de vloer en in de nacht vlogen er raketten over. Dat duurde 24 uur."

Tanya benadrukt regelmatig hoe dankbaar ze is. "Ik heb veel Oekraïense woorden in mijn hart, maar ik kan ze niet vinden in het Engels." Die dankbaarheid is alleen ook soms lastig, vindt Diertens. "Dat ze heel erg bang is dat er represailles zijn als ze niet aardig is", legt ze uit. "Ze moet het vertrouwen krijgen dat ze mag zijn wie ze is, en dat dat ook hier in huis kan."

"Het belangrijkste is mijn familie. Boris volgt nu nog online les, maar in juni begint hij hier op school in Groningen"

- Tanya

Taalbarrière

Zelfs na een maand, gaat dat nog niet altijd gemakkelijk. "Ik merk dat er grote cultuurverschillen zijn", aldus Diertens. "Het is heel goed om je er bewust van te zijn dat het niet zomaar iets is. Als het niet goed gaat, kun je niet heel grillig zeggen dat ze maar weer ergens anders gaan kijken."

Toch proberen ze af en toe samen te eten. "De jongste heeft vaak hele verhalen waar ik niks van versta", zegt Diertens. "Ik vroeg een keer wat hij zei, en toen kreeg Tanya meteen tranen in haar ogen; dat het gezellig is maar waarom papa er niet is."

"Je moet je voorstellen dat je achttien jaar getrouwd bent en binnen mum van tijd, laat je alles achter", zegt Diertens. "Tanya kon haar baan aan de universiteit ook niet meer behouden. Alles gaat op de schop, het is zo verdrietig." Tanya is koördirigente en zingt in de orthodoxe kerk. "Ze heeft met een streektaalzanger een Gronings/Oekraïens lied opgenomen in de studio. Ze kan haar emoties kwijt in de muziek", vertelt Diertens.

Burgerslachtoffers

Als Diertens nog in de Kamer zat, had ze het wel geweten. "Waarom doen wij zo lastig over het als kandidaat toetreden tot de Europese Unie?" vraagt ze zich hardop af. "Ik ben heel erg voor het diplomatiek beëindigen van deze oorlog – en Zelensky ook – maar daar zijn er wel twee voor nodig", weet Diertens. "Je kan meer initiatief nemen als EU. Ik snap dat je geen wereldoorlog wilt ontketenen, maar er vallen zoveel burgerslachtoffers. Angst is over het algemeen een slechte raadgever." Diertens is blij met de steun toezeggingen van Minister Kajsa Ollongren.

"Maar hoe langer het duurt, hoe heftiger de littekens", weet ze. "De trauma's zijn nu al groot, die kan ik niet wegnemen", aldus Diertens. "Tanya en haar gezin zijn echt in de hoop en verwachting dat ze terug kunnen, maar ze heeft ook de realiteitszin dat dat niet heel snel gaat gebeuren." Die angst, dat Tanya, haar twee zonen en andere Oekraïners die moesten vluchten voorlopig niet terug kunnen keren naar huis vanwege de aanhoudende oorlog, wordt pijnlijk bevestigd als Diertens een dag na het interview een berichtje stuurt via WhatsApp: "Inmiddels wordt de stad van Tanya ook bedreigd." ■

Katalin Cseh is een Hongaarse politica van de progressieve partij Momentum. Sinds 2019 is ze een Europarlementslid dat bekend staat om haar uitgesproken liberale, pro-Europese standpunten. Een paar maanden na de Hongaarse nationale verkiezingen waarin ze actief campagne voerde, apt de *Democraat* met haar.

tekst Milan Assies

Milan: Hoi Katalin! De Hongaarse verkiezingen vonden een tijd geleden plaats. Hoe ging dat?

Katalin: Sinds Orban aan de macht kwam, twaalf jaar geleden, glijdt Hongarije af als het gaat over mensenrechten, democratie en mediavrijheid. Momentum vecht hier hard tegen en nam deel aan de verkiezingen in een gemeenschappelijke lijst met andere partijen. Hoewel je de verkiezingen misschien vrij kan noemen, zijn ze helaas zeker niet eerlijk. De oppositie kreeg vijf minuten tijd op TV, terwijl Orbans speech wel negen keer werd uitgezonden. Er was géén debat. De uitkomst was grimmig: Orban behield zijn meerderheid en we zagen zelfs de opkomst van een extreem-rechtse partij.

Milan: Wat betekent deze uitkomst?

Katalin: Voor mij zijn deze uitkomsten lastig te verkroppen en dit zal voor anderen, bijvoorbeeld uit de LHBTIQ-gemeenschap, nog meer zo zijn. De realiteit blijft wel dat er miljoenen mensen zijn die willen dat wij voor hen blijven vechten. Dat is wat we gaan doen. We gaan lokale overheden ook helpen om de vrijheden die daar nu zijn te behouden. Uiteindelijk is dit gevecht groter dan Hongarije. Overal in de wereld zie we autoritaire leiders opstaan, ook in Europa. Als EU hebben we nu niet genoeg middelen om hiertegen op te treden. Ook is de noodzaak tot unanimitéit bij Europese besluitvorming een probleem: via lidstaten kunnen China en Rusland zo invloed uitoefenen op hun Europese achtertuin.

Milan: Wat is de impact van de oorlog in Oekraïne op Hongarije?

Katalin: Als je bij de grens woont, dan word je soms wakker van de luchtalarmen. Er is een sterke culturele connectie met Oekraïne en onze samenleving heeft krachtig gereageerd op de oorlog. We hebben honderdduizenden vluchtelingen opgenomen. De regering is helaas een ander verhaal. Orban heeft Oekraïne nooit volledig gesteund, heeft zelfs gezegd dat hij 'Zelensky versloeg' toen hij de verkiezingen won. Publieke media zenden veel propaganda uit. Orban is al lange tijd nauw met Poetin verbonden. De EU en Oekraïne betalen daarvoor nu de prijs.

Milan: Gaat hij daarom niet gemakkelijk akkoord met nieuwe sanctiepakketten?

Katalin: Gedeeltelijk probeert Orban Europese eenheid tegenover Rusland te verstoren. Ik benadruk alleen wel dat ons energieprobleem echt is. We zijn zeer afhankelijk van olie en gas uit Rusland, net zoals landen als Duitsland en Slowakije. Hier moeten we een oplossing voor vinden. Uiteindelijk vinden twee noden elkaar hier: de noodzaak om afhankelijkheid af te bouwen en de noodzaak om klimaatverandering aan te pakken. We kunnen dit oplossen, als we het echt willen. Dit vraagt om Europese oplossingen, waarbij we dezelfde fouten niet nogmaals mogen maken.

Uitbollen in Utrecht

INTERVIEW

Er zullen weinig D66-ers zijn, die op zo'n jonge leeftijd actief voor de partij werden als **Klaas Verschuure**. Negen jaar was hij toen hij zijn vader, enthousiast vrijwilliger bij de afdeling IJsselstein, hielp bij het verspreiden van folders voor de gemeenteraadsverkiezingen van 1982. Hij verdiende er zijn eerste zakgeld mee. Nu, ruim 40 jaar later, zwaait hij af als wethouder in 'zijn' stad Utrecht en blikt hij terug op zijn D66 loopbaan. Van "snurkend lid" tot bestuurder die leeft op adrenaline.

tekst Marcella Heijboer

Op de dag van het interview zijn de coalitieonderhandelingen in Utrecht nog bezig en is er voor Klaas geen sprake van afbouwen. Hij komt net uit een overleg over een miljardeninvestering in het OV. "Wethouder ben je 24/7 en je agenda beheert jou, in plaats van andersom. Je schaakt altijd op meerdere borden tegelijk. Het is het allerleukste dat ik ooit heb gedaan. Zo mooi om iets voor je stad te betekenen. En de hectiek is verslavend."

Nieuw talent

Het besluit om te stoppen als wethouder nam hij afgelopen voorjaar, nadat hij er met enkele mensen over gesproken had. "Met pijn in het hart, maar ik ben 16 jaar lokaal actief geweest. Na twee raadsperiodes als fractievoorzitter, twee verkiezingen waarbij ik lijsttrekker was en vier jaar wethouderschap is het tijd voor iets nieuws.

Voor mezelf, maar ook voor de afdeling, waar veel nieuw talent is.

Ik studeerde politicologie en bestuurskunde en vond dat je dan geen lid van een politieke partij kon zijn. Maar in 1999, na de Nacht van Wiegel, waarin de grondwetswijziging ter invoering van een correctief referendum werd verworpen, wilde ik een statement maken. De dag erna ben ik lid van D66 geworden. Afdelingsvergaderingen vond ik saai, dus in de eerste periode was ik snurkend lid."

Min één zetel

"Echt actief werd ik pas in de loop van 2004, toen de partij op *min één zetel* in de peilingen stond. Met een aantal jongeren richtte ik Club Politic op. We discussieerden over politiek en dilemma's en voerden de eerste campagne voor de Europese grondwet, met onder andere Boris Dittrich en Maxime Verhagen. Inhoud ging samen met het drinken van een biertje. Ik leerde ervan dat plezier en persoonlijke aandacht in de vereniging heel belangrijk zijn. Dat heb ik in mijn latere rollen altijd gestimuleerd.

Ik had niet de wens om politiek actief te zijn, maar liet me in 2006 toch overtuigen om me te kandideren. *Als lijstvulling*, maar de leden zetten mij op plek 3. Ik kwam net niet in de raad, maar werd eerste opvolger, fractiemedewerker en commissielid. In 2010 gingen we van 3 naar 9 zetels, werd ik raadslid en een jaar later fractievoorzitter."

Revolutie

"De rol van fractievoorzitter vond ik heel leuk en ik begon al snel met professionaliseringactiviteiten: Masterclasses lokale politiek voor geïnteresseerden in het raadslidmaatschap, meer instrumentarium voor raads- en commissieleden en twee keer per jaar een gesprek met de fractieleden. Annelien Bredenoord was afdelingsvoorzitter en we kondigden aan dat we *functioneringsgesprekken* gingen voeren. Het veroorzaakte een revolutie! Hoe durfden we raadsleden die zonder last of ruggespraak hun rol moesten kunnen vervullen te beoordelen! Toen we toelichtten dat het ging om het wederzijds bespreekbaar maken van zaken, te proeven hoe het ging en ondersteuning te bieden, was het prima. We noemden het voortaan *reflectiegesprekken*. Mooi om te zien dat veel afdelingen dit initiatief overnamen."

Guillain-Barré

"In 2015, in mijn 2e periode als fractievoorzitter, werd ik plotseling ziek. Binnen een paar dagen verloor ik een groot deel van mijn spierkracht. Ik kon mijn zontje Thomas, die vier maanden was, niet eens meer optillen. Ik bleek het Guillain-Barré syndroom te hebben, een auto-immuunziekte die spiervlamming veroorzaakt. Ik heb twee weken op de IC gelegen en drie maanden aan mijn herstel gewerkt in een revalidatiecentrum. Ik heb mazzel gehad en ben er bovenop gekomen. Dat ik zaken moeilijk kan loslaten bleek ook toen. Ik kon niks, maar wel lezen via de Ipad en dan belde ik met de fractie om van alles door te geven."

Utrecht wielierstad

Als enthousiast wielierfan én lokaal politicus was Klaas twee keer betrokken bij de voorbereiding en start van een groot wielerevenement in Utrecht: in 2015 de Tour de France en in augustus 2022 de Vuelta. "In 2015 was ik nog aan het revalideren en zorgde Jan van Zanen, destijds burgemeester in Utrecht, ervoor dat ik kon komen kijken in mijn rolstoel. We schreven op een bierviltje: *hierna de Vuelta?! En na wat coronavertraging gaat het dit jaar gebeuren*. Onlangs ontvingen we Joop Zoetemelk voor de aftrap van de festiviteiten. Ook al ben ik in augustus geen wethouder meer, ik ben er zeker bij!"

Nieuwsgierig naar de toekomst

"Wat ik na het wethouderschap ga doen weet ik niet. Een bestuurlijke rol met hoge maatschappelijke relevantie past bij mij, maar concreter is het nog niet. Eerst maar eens vrienden zien en met mijn zoon bouwen met Star Wars Lego. Ik ben heel nieuwsgierig naar de toekomst!" ■

foto Gemeente Utrecht

Klaas Verschuure
06.03.1973

1996-2005
Bestuurskunde/
Politicologie
Universiteit Leiden

2007-2011
Hoofd bestuur- en
managementonder-
steuning Holland
Rijnland

2010-2018
Gemeenteraadslid
D66 Utrecht
(vanaf 2011 tevens
fractievoorzitter)

2011-2017
Senior adviseur /
projectleider
Holland Rijnland

2018 - 2022
Wethouder
Gemeente Utrecht

^ foto
Angeliek de Jonge

< Klaas Verschuure kleurt de Vuelta-overwinningen van Jan Janssen (1967) en Joop Zoetemelk (1979) in op de muurschildering van deze Tourwinnaars.

Scan de
code voor
het filmpje:
'Dit was het
#d66congres'

CONGRES

EEN CONGRES VOOR VOORUITGANG

Op de warme zomerdag van 18 juni kwamen we samen in 's-Hertogenbosch. Voor een uniek D66 Congres. Op zichzelf is ieder D66 Congres uniek, maar na 2,5 jaar elkaar niet zien maakte het deze bijeenkomst nog meer bijzonder.

foto's **Jeroen Mooijman**

Het was goed dat we elkaar troffen. Niet tegenover elkaar via een scherm, maar naast elkaar in een zaal. Ik zag een partij die bruist van de ideeën, bloeit met steeds meer verschillende mensen en een partij die de kracht heeft samen te schrijven aan het volgende hoofdstuk van onze partij. Een hoofdstuk waarin D66 werkt aan vooruitgang.

Tal van moties – ingediend door leden – maken onze politieke koers nog duidelijker. Dat is van belang voor onze partij, omdat we daarmee plaats bieden aan nieuwe ideeën en plannen. Maar nog belangrijker is dat ze straks Nederland vooruitbrengen. Waardoor mensen het verschil merken als D66 meedoet.

Zo kreeg een wel heel actuele motie over steun aan de stikstofplannen van het kabinet zelfs unanieme steun. Natuurlijk stonden we ook stil bij onze partij zelf. Hoe werken we concreet aan inclusie? Hoe gaan we met elkaar om? En hoe voeren we samen het Strategisch Plan van de partij uit? Ook daarover spraken we veel.

In de vele zalen vonden de gesprekken plaats die onze partij op termijn voorop laten lopen. Over kinderopvang, de zorg in 2050, Europese defensie en nog veel meer onderwerpen. Sessies die werden georganiseerd door onze thema-afdelingen, netwerken en commissies. Samenwerken en samendoen. Het mooie is: met 24 Kamerleden en 9 bewindspersonen kunnen we onze agenda ook verbreden. En dat is nodig, want zoals Sigrid Kaag het mooi zei in haar speech: "Als we ons best doen, kunnen we veel meer. En vaak veel meer dan we hadden durven dromen."

We hebben nog genoeg te bespreken. Alle reden voor een volgend congres en veel meer bijeenkomsten door het hele land. We komen graag langs om elkaar ook echt te ontmoeten. ■

Namens het Landelijk Bestuur,

Victor Everhardt
Partijvoorzitter

foto Henriette Guest

Hülya Kat werd in maart vorig jaar lid van de Tweede Kamer met als missie om bij te dragen aan een overheid die eerlijke en rechtvaardige besluiten neemt. Ze hoefde in oktober dan ook niet lang na te denken toen haar werd gevraagd plaats te nemen in de parlementaire enquêtecommissie naar de aardgaswinning in Groningen, als opvolger van Rens Raemakers. Voor *Democraat* blikte ze terug én vooruit op de werkzaamheden van de commissie en het uiteindelijke doel: een bijdrage leveren aan toekomstperspectief voor Groningen en de ontwikkeling van toekomstig beleid.

tekst David Vos

Rechtvaardigheid voor Groningers

THEMA

“Een eerlijke, simpele en begripvolle overheid.” Hülya Kat geeft aan dat dit de belangrijkste motivatie is voor haar werk in de politiek. Juist daaraan heeft het in Groningen de afgelopen jaren geschort als gevolg van de gaswinningsproblematiek. Daarom is in februari vorig jaar de parlementaire enquêtecommissie aardgaswinning Groningen ingesteld, waar Kat sinds oktober deel van uitmaakt. “Dat vind ik heel eervol, want het is het zwaarste instrument dat de Tweede Kamer heeft om zelf onderzoek te doen.” De vraag die de commissie wil beantwoorden is gericht op verklaring en waarheidsvinding. “Wij willen inzicht geven in de besluitvorming over de gaswinning, schadeafhandeling en versterking. Welke effecten had dit en welke belangen en afwegingen hebben daarbij een rol gespeeld?”

Verbonden met Groningen

Zelf heeft Kat een aantal jaren in de stad Groningen gewoond voor haar rechtenstudie

aan de universiteit. “De verbondenheid met de provincie is er dus zeker. De moedeloosheid die ik onlangs bij een werkbezoek aan het gebied heb gezien raakte mij en heeft heel veel indruk gemaakt. Mensen zitten zo vast dat hun situatie uitzichtloos voelt. Dat gaat gepaard met stress en andere gezondheidsproblemen.” De gesprekken met bewoners zijn haar niet in de koude kleren gaan zitten. “Ik vind het moeilijk om hun verhalen aan te horen. Tegelijkertijd is het wel heel belangrijk, omdat ze kleuring geven aan de feitelijke informatie die we inwinnen.”

Alle feiten boven tafel

Na de installatie in februari vorig jaar is de enquêtecommissie direct aan de slag gegaan met het vorderen van schriftelijke inlichtingen en documenten bij organisaties die betrokken waren of zijn bij de gaswinning. Kat geeft aan dat deze informatie vervolgens is getoetst. “Begin dit jaar hebben we ruim honderd besloten

De commissieleden voor de 'Proatbus' waarmee begeleiders het aardbevingsgebied bezoeken om in gesprek te gaan met bewoners.

voorgesprekken gevoerd om te kijken of onze eerste bevindingen kloppen. Dat was vaak het geval, maar het leidde ook tot nieuwe inzichten die we verder gaan onderzoeken. Het is namelijk belangrijk om echt alle feiten boven tafel te krijgen.”

Met de schriftelijke inlichtingen en de informatie uit de voorgesprekken in de hand is de commissie eind juni van start gegaan met de openbare verhoren. Getuigen die hiervoor een oproep krijgen zijn verplicht te verschijnen en worden onder ede verhoord. “We verhoren een brede groep betrokkenen, dus niet alleen ministers of ambtenaren. Ook bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn immers bij de gaswinning betrokken.” De commissie heeft meerdere weken uitgetrokken voor de verhoren, die plaatsvinden in de speciale Enquêtezaal van de Tweede Kamer. “Ik kijk daarnaar uit, maar vind het tegelijkertijd heel spannend. Je moet echt de juiste vraag op het juiste moment stellen en hebt maar één kans om het goede te doen.”

‘Operatie geslaagd, patiënt overleden’

Naast haar rol in de enquêtecommissie houdt Kat zich in de Tweede Kamer onder meer bezig met de toeslagenaffaire. Ze ziet de nodige parallellen tussen deze kwestie en het Groningse gasdossier. “In beide gevallen heeft de overheid vanuit de gedachte iedereen gelijk te willen behandelen een systematiek opgezet die inwoners uiteindelijk echter niet blijkt te helpen. We zijn in een oerwoud terechtgekomen van loketten en mensen die, met de beste

bedoelingen, langs elkaar heen werken zonder dat zij nog weten voor wie ze het doen.” Volgens Kat moeten de ‘systeemwereld’ van de overheid en de ‘leefwereld’ van de inwoner beter op elkaar worden aangesloten. “Anders krijgen we het idee: operatie geslaagd, patiënt overleden.”

Houvast dat het anders kan

Begin volgend jaar verschijnt het onderzoeksrapport van de enquêtecommissie. Naar aanleiding van eerdere parlementaire enquêtes zijn meerdere bewindspersonen afgetreden, maar Kat benadrukt dat dit zeker niet het doel is van het onderzoek. “Dat oordeel moet de politiek vellen. Wij houden ons als commissie bezig met de beantwoording van de onderzoeksvragen. Welke conclusies aan de bevindingen worden verbonden, is aan de Tweede Kamer.”

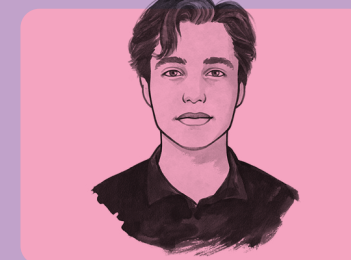
Belangrijker dan het politieke oordeel is naar haar mening welke opvolging wordt gegeven aan de aanbevelingen. “Mijn hoop is dat de politiek met het rapport in de hand gaat zorgen voor besluiten die Groningen nodig heeft.” De bewoners moeten daarbij volgens Kat het uitgangspunt zijn. “We moeten hén houvast geven dat het anders kan.”

Ook op een andere manier kan de commissie naar haar mening bijdragen aan toekomstperspectief en mogelijk aan herstel van vertrouwen. “Als commissie kunnen we erkenning en herkenning bieden voor het leed dat Groningers is aangedaan, zodat mensen die al jarenlang wachten op duidelijkheid stapje voor stapje weer verder kunnen met hun leven.” Dan moet de overheid wel het boetekleed durven aantrekken, geeft Kat aan. “We moeten de ernst van de situatie duidelijk maken en toegeven waar fouten zijn gemaakt. Alleen door het eerlijke verhaal te vertellen kunnen lessen worden getrokken voor de toekomst.”

Naar eer en geweten

Zelf ziet Kat haar werk voor de enquêtecommissie als een grote verantwoordelijkheid. “Ik hoop dat mensen zien dat we als commissie naar eer en geweten hebben gehandeld en dat we de antwoorden vinden waar men zo lang op heeft gewacht.” Dat brengt haar terug bij haar oorspronkelijke motivatie om de politiek in te gaan. “Door mijn rol in de commissie kan ik een heel klein radertje zijn in het werk dat we doen als Tweede Kamer om te zorgen voor een eerlijke, simpele en begripvolle overheid.” ■

Simon van Teutem columns | De Correspondent | 2022

“Een nieuwe generatie denkers klopt aan de deur. En helemaal vooraan staat Simon van Teutem. 24 jaar, student aan Oxford, en de rijzende ster in de Nederlandse journalistiek. Ik volg Simon nu een paar jaar en wat opvalt is dat hij snelle analyses kan maken van complexe vraagstukken, zonder de vaste poppetjes die je in de media ziet na te praten. En hij schrijft daar dan geen lange essays over, maar weet zijn doorwrochte analyses samen te vatten in een column met een leestijd van een paar minuten of in een beknopt Twitterdraadje. Ik heb het idee dat zijn leven in Londen hem de mogelijkheid geeft om van een klein afstandje naar Nederland te kijken, terwijl hij tegelijkertijd vol in contact staat. Wie zoekt naar een frisse blik op o.a. politiek, economie en Europa leest de columns van Simon op de Correspondent.”

Deze aflevering: de drie tips van...

Antoon Kanis (1990) is sinds mei 2015 Statenlid namens D66 in de Provinciale Staten van Gelderland. Hij is in 2018 genomineerd voor de titel ‘Groenste Politicus van Nederland’, onder andere vanwege zijn inzet voor groene schoolpleinen in Gelderland. Bijna 300 pleinen zijn er ondertussen door de Provincie gerealiseerd.

tekst **Marieke de Jong**
foto **Loes ten Dolle**

dan eens en beiden zijn zeer ervaren debaters. Leuk om te luisteren en een mooie uitdaging ook hun debattechnieken te ontleden.”

De Communicado's podcast | 2021-2022

de
COMMUNICADOS

“Waar er in de politiek vaak geklaagd wordt over het grote aantal woordvoerders, spindoctors en andere communicatie-experts, laten Debatexpert Lars Duursma en Amerikakenner Victor Vlam in hun podcast ‘de Communicado's’ zien wat de meerwaarde is van kennis van communicatie. Langzaam ontleden ze het actuele nieuws uit politiek en media met een communicatiebril. Door de frames en spins te ontrafelen leggen de Communicado's de inhoudelijke kern van een debat bloot. Bereid je voor het luisteren voor op stevige discussies. Vlam en Duursma zijn het vaker oneens

Even tot hier BNNVara | 2019-2022

“De beste satire van het moment (sorry fans van Arjen Lubach!) komt van Even tot hier. Op zaterdag nemen Niels van der Laan en Jeroen Woe de nieuwsweek door langs een vastomlijnd stramien waarin de scherpe grappen elkaar snel opvolgen. Hoogtepunt is de verrassings-act, waarbij een artiest zijn of haar grootste hit laat herschrijven door de heren van Even tot hier op basis van de actualiteit. Mijn favoriet: Stef Bos die in de remake niet zijn vader maar een kapsalon bezingt. ‘Shoarma, met kaas, friet, sla en saus.’”

INTERVIEW

Jarle Lourens, Schiedammer in hart en nieren, ruilde afgelopen maart zijn raadszetel in voor het stadsdichterschap. Hoewel hij de politiek – misschien maar tijdelijk – verlaat, blijft zijn boodschap hetzelfde. 'Dat waar je begint niet hoeft te bepalen waar je eindigt'.

tekst **Pim Bakx**
foto's **Jeroen Mooijman**

Woord & kunst

Van raadslid naar stadsdichter, dat lijkt mij een grote verandering. "Ik ben altijd maatschappelijk betrokken, mij maakt het in feite niet uit welke rol ik daarin heb. Politiek is voor mij een middel geweest om dat tot uiting te laten komen. Heel veel dingen had ik van tevoren niet bedacht, ook politiek niet. Ik was lid van D66, algemeen bestuurslid in Schiedam, en schreef mee aan het verkiezingsprogramma toen ik ineens dacht: ik sta hier echt achter. Toen heb ik een stapje naar voren gedaan."

Waar hield je je mee bezig? "Ik had cultuur, sport, jongeren, participatie, gezondheid en veiligheid in mijn portefeuille. We waren met een fractie van vier, dus je verdeelt de portefeuilles. Maar ik moet zeggen dat deze portefeuilles wel heel goed bij elkaar passen."

Het stadsdichterschap nieuw leven inblazen is iets waar ik ook betrokken bij ben geweest. Er zijn partijen in Schiedam die het raar vinden dat ik dat nu zelf ben gaan doen. Maar het literair gezelschap

klopte eigenlijk aan met het idee destijds, dus dacht ik meteen: hoe kan ik jullie helpen. Het enige wat ik toen gevraagd heb door middel van een motie was om het initiatief van het literair gezelschap als Schiedam te omarmen. Dat is ook gebeurd."

Wat maakt Schiedam speciaal? "De historie van de stad. Het feit dat het er gewoon nog is, dat je het nog ziet en dat het tastbaar is. De gebouwen vertellen hun eigen verhaal. Ik vind de mensen ook heel bijzonder. Het is heel divers. Je ziet dat het echt 50/50 is met mensen met en zonder een migratieachtergrond. Dat zorgt sowieso voor meer verhalen, interacties, dynamiek, dus daar is heel veel over te vertellen."

"Daar waar de muziek wegvalt, wordt wat je zegt veel belangrijker"

Was je al lang bezig met poëzie? "Ik ben ooit begonnen met het maken van rapmuziek. Dat werkte therapeutisch voor mij. Ik heb zelf een instabiele jeugd gehad, met veel sociale problemen, schulden en armoede. Mijn moeder had psychische problemen, dus er gebeurde heel veel thuis. Ik kon daar heel moeilijk over praten, en vond een uitlaatklep in het schrijven van mijn rapteksten. Toen ben ik eens gaan kijken bij een woordkunstavond in Rotterdam, dat vond ik zo tof. Ik dacht: dit wil ik doen. Daar waar de muziek wegvalt, wordt wat je zegt veel belangrijker."

Zijn je onderwerpen nu hetzelfde als toen? "De kracht, vind ik, is om juist vanuit de wat moeilijke en zwaardere onderwerpen toch het licht te vinden. Dat kenmerkt mijn stukken ook wel. Ook als ik over dingen vertel als verdriet, verlies, rouw, trauma's, dan nog is er ergens een stukje hoop te vinden. Het is niet alleen maar ellende, en ook niet alleen maar rooskleurig. Ik vind de balans tussen die twee belangrijk."

Wat doe je in het dagelijks leven? "Ik werk in het mbo, daar geef ik Nederlands, Cultuur en Burgerschap. Eigenlijk vat ik daarmee alles samen. Ik ben altijd al betrokken geweest bij de jeugd, om hen te helpen zich positief te ontwikkelen. Daarnaast ben ik ondernemer

en geef ik training en coaching in storytelling. Voor mij maakt het niet uit wat ik doe: of het nou lesgeven, *spoken word* of politiek is. De boodschap is hetzelfde: dat waar je begint niet hoeft te bepalen waar je eindigt. Ik ben daar een voorbeeld van, dus inspireer ik mensen om het beste uit zichzelf en hun omgeving te halen."

Wil je ooit nog terugkeren? "Ik sluit het niet uit. De lokale politiek, het vraagt heel veel van je tijd en energie. Mijn afweging was vooral: ik weet dat er nog genoeg te doen is - en dat ik daar ook een rol in kan spelen - maar ben ik bereid om nog vier jaar door te gaan? Daarop was het antwoord nee. Maar dat wil niet zeggen dat ik ineens een aversie tegen de politiek heb. Het is nu even niet, maar wie weet wat de toekomst brengt. Ik ben nog lid van D66, dus we gaan zien wat er over vier jaar weer gaat gebeuren." ■

Spreek mij niet van liefde...
Omdat ook liefde weer vergaat.
Spreek mij niet van liefde...
Maar vriendschap en verraad.
Spreek mij niet van liefde...
Als een geliefde mij verlaat.
Spreek mij niet van liefde...
Maar vraag eens hoe het met mij gaat.

Spreek mij niet van liefde...
Ook al heb ik liefde graag.
Spreek mij niet van liefde...
Want wat is liefde nu nog waard
Spreek mij niet van liefde...
In een wereld vol met haat.
Spreek mij niet van liefde...
Maar van lief zijn voor elkaar.

Jarle Lourens

Jarle Lourens
01.06.1986

2018-2022
Raadslid D66
Schiedam

Jarle heeft in het verleden gewerkt als projectleider Lekker Fit!, projectmanager Stadsontwikkeling en adviseur publieke innovatie bij de gemeente Rotterdam. Is nu woordkunstenaar, spoken word artiest en storytelling trainer. Sinds 2021 is hij docent Nederlands, Cultuur en Burgerschap op het Zadkine.

Nieuw Peil geborgde zetels

Besluiten die waterschappen nemen raken ons allemaal. Al honderd jaar geleden is de democratisering van de waterschappen ingezet om het stelsel aan te passen aan de uitdagingen van de toekomst. De initiatiefwet van GroenLinks en D66 – Tjeerd de Groot – draagt daar verder aan bij. Waarom is dit zo belangrijk?

tekst **Marieke de Jong**
foto **Jeroen Mooijman**

Tieneke Clevering, fractievoorzitter van Water Natuurlijk Fryslân, was heel lang de jongste waterschapsbestuurder van ons land. Haar motivatie voor democratisering is kraakhelder: "Elk volksvertegenwoordigend orgaan moet een weergave zijn van de samenleving. De waterschappen hebben nu wel wat weg van een politiek opvanghuis als je naar de gemiddelde leeftijd kijkt", zegt ze met een glimlach. "Dat kan stukken beter." Tieneke is oorspronkelijk van de boerderij, zag het stelsel van waterschappen en was direct nieuwsgierig. 'Hier wil ik bij horen' was haar eerste reactie. Al gauw kwam het besef dat er geen democratisch proces ten grondslag ligt aan de deze besturen. "Bij Wetterskip Fryslân zijn er nu zeven geborgde zetels. Drie van de agrarische LTO, twee uit het bedrijfsleven en twee vanuit natuurorganisaties. Ze noemen het kwaliteitszetels, maar dát hoor je mij niet zeggen."

Doorslaggevend
Tjeerd de Groot, D66 Tweede Kamerlid vanaf 2017: "Waterschappen hebben een ongelofelijk belangrijke taak in het opvangen van klimaatverandering. Met de extremen in regenval en droogte krijgen ze daar een steeds grotere rol in. D66 juicht dat toe, mits democratisch." Tieneke valt hem bij: "Juist in Friesland hebben kiezers gekozen voor een groene, ecologische koers. Maar door de geborgde zetels halen die plannen het vaak niet, met '13 tegen en 12 voor' zijn ze hier in de provincie vaak de doorslaggevende

component. Zonder de geborgde zetels waren we veel progressiever geweest, veel groener, veel voortvarender."

"Met het initiatiefvoorstel dat is ingediend door GroenLinks en D66 stellen we een wijziging van de Waterschapswet en de Kieswet voor om o.a. de geborgde zetels te schrappen", legt Tjeerd uit. "Het is noodzakelijk om de waterschappen te vernieuwen, er komen grote veranderingen aan. Er is Europese wetgeving waar we aan moeten voldoen, dan kan het niet zo zijn dat het uiteindelijk in de uitvoer stopt omdat daar geen democratisch proces plaatsvindt en beperkte, individuele belangen de boventoon voeren."

"Er zijn vier grote dossiers die op het waterschap afkomen," vult Tieneke aan. "Veenweidegebieden, Kaderrichtlijn Water, Klimaat en Stikstof. Dit is zo belangrijk, dat kan niet zonder democratische basis."

Stroom tegen
Eind mei, tijdens de behandeling van het initiatief in de Tweede Kamer, kreeg het voorstel de stroom behoorlijk tegen. "Elke student politicologie zou over dit politieke spektakel een heel mooi werkstukje kunnen schrijven", reflecteert Tjeerd een week na de stemming. "Niet de uitkomst die we voor ogen hadden maar het is echt een goede stap. Er gaat best wat veranderen. De geborgde zetels namens het bedrijfsleven, die verdwijnen. En er ontstaat een nieuw evenwicht gezien de agrarische sector – onbebouwd – maximaal twee geborgde zetels levert, en de natuurorganisaties ook twee. Daarnaast is een streep getrokken door de aanwezigheid van een 'geborgde' in het dagelijks bestuur. Ook dat is een belangrijke wijziging. De stem van de kiezer zal hierdoor beter doorklinken."

Er zaten nog wel een paar verrassende wendingen in het proces. "Aan het eerste amendement van de CU hebben we gezamenlijk nog kunnen sleutelen." Ging het spreekwoordelijke water bij de wijn? "Jazeker", bevestigt Tjeerd. "Met een belangrijke aanpassing heeft GroenLinks, en ook onze D66 fractie dit amendement onderschreven. En werd het gewijzigd door de Tweede Kamer aangenomen. We verwachten dat de Eerste Kamer, hopelijk nog voor het zomerreces of anders vlak daarna, met dit compromis ook voor deze initiatiefwet zal stemmen." ■

Kaderrichtlijn Water

Doelstelling 1. 'Water is geen gewone handelswaar, maar een erfgoed dat als zodanig beschermd, verdeeld en behandeld moet worden'. Het doel van de Kaderrichtlijn Water is dat uiterlijk in 2027 al het water in Europa schoon en gezond is. Dat is niet vrijblijvend: de KRW is Europese regelgeving die door alle lidstaten wettelijk is verankerd.

De Waterschapverkiezingen vallen samen met de Provinciale Statenverkiezingen op 15 maart 2023. GroenLinks en D66 werken samen in Water Natuurlijk.

UITGELICHT

Een ledenvergadering is er niet alleen voor de formele procedures en het afwerken van agendapunten, maar biedt vaak ook gelegenheid voor een goed gesprek en gezamenlijke reflectie. Dit was zeker het geval bij de Algemene Regio Vergaderingen van D66 Groningen en Drenthe. Eind 2021 en begin 2022 vond hier een stimulerend gesprek plaats over polarisatie, naar aanleiding van het boek *De verdeelde Nederlanden* van hoogleraar Sjoerd Beugelsdijk.

Scheidslijnen

in de samenleving

tekst **Martijn Visser, medewerker**
Mr. Hans van Mierlo Stichting

Op uitnodiging van de vergadering had Sjoerd Beugelsdijk een korte lezing voorbereid over dit onderwerp. D66 Kamerlid Tjeerd de Groot en senator en hoogleraar Peter van de Voort waren ook aanwezig voor hun reflectie hierop vanuit de politiek. En ik mocht als wetenschappelijk medewerker van de Hans van Mierlo Stichting aanschuiven om het onderwerp te verbinden met het sociaal-liberale gedachtegoed van D66.

Zoals Beugelsdijk in zijn lezing uitlegde staat polarisatie op de eerste plek van alle zorgen die Nederlanders hebben over onze samenleving. En dat is niet onterecht: onze politici worden om de haverklap bedreigd, NOS-journalisten durven niet met hun logo de straat op, en wie zich waagt in de wereld van sociale media wordt al snel meegesleept in een maalstroom van agressie en desinformatie. Burgers leven steeds minder in een gemeenschappelijke wereld, terwijl verschillen in wantrouwen, rancune en ontevredenheid toenemen.

Fragmentatie

Die polarisatie gaat bovendien samen met sociaal-economische fragmentatie. Verschillen in vermogen, onderwijs, gezondheid, woonsituatie en arbeidsomstandigheden trekken steeds scherpere scheidslijnen door de samenleving die steeds moeilijker te overbruggen zijn. Neem het verschil tussen hoger- en lageropgeleiden: die laatsten leven gemiddeld zeven jaar korter, hebben vijftien minder gezonde levensjaren, zagen hun salaris aanzienlijk minder stijgen, kunnen vaker geen woning vinden, worden minder gehoord in de politiek, en zijn doorgaans minder tevreden en gelukkig.

Beugelsdijk legde uit dat dit het gevolg is van een samenspel van factoren: globalisering van de economie, individualisering van de samenleving, nieuwe politieke verhoudingen en de invloed van sociale media spelen allemaal een rol. Maar dit samenspel werd óók in de kaart gespeeld door de politiek van de laatste decennia: sociaaleconomische verschillen werden vergroot in naam van individuele vrijheid, het publieke domein werd geprivatiseerd in naam van efficiëntie, en toenemende bestaansonzekerheid werd verbloed met een beroep op eigen verantwoordelijkheid.

Kansencrisis

De rechtvaardiging hiervoor was dat iedereen een gelijke kans krijgt wat van het leven te maken – succes zien we als individuele verdienste, mislukking als individuele tekortkoming. Inmiddels weten we dat dit zo niet werkt: wanneer je wordt geboren in een

huurwoning van lager opgeleide, minder gezonde ouders met een flexcontract is dit vaak van beslissende invloed op je verdere levensloop. Die scheidslijnen creëren zo al snel een groep ‘winnaars’ die ten onrechte menen dat ze hun verworvenheden aan zichzelf te danken hebben, en een groep ‘verliezers’ die ontevreden zijn afgehaakt van de publieke zaak. Toenemende ongelijkheid en afkalvende solidariteit leiden zo tot een kansen- en burgerschaps crisis die elkaar wederzijds versterken.

Hoe kunnen we die crises stoppen en de losse eilandjes waar Nederland nu uit bestaat weer aan elkaar lijmen? In mijn bijdrage tijdens de bijeenkomsten in Groningen en Drenthe deed ik een beroep op gelijkheid en solidariteit. Ondanks dat we daarbij misschien eerder denken aan een stoffig socialisme of een conservatief confessionalisme kreeg ik toch veel bijval van de noordelijke en oostelijke D66'ers: daar wordt een traditie van *naoberschap* al lange tijd gekoesterd.

Winnaars en verliezers

Maar ook een *sociaal*-liberale politiek zou zich volgens mij meer op gelijkheid en solidariteit moeten richten: niet omwille van zichzelf, maar als randvoorwaarden voor een vrije en rechtvaardige samenleving. De overheid zou zich actief moeten inzetten om de scheidslijnen in de samenleving te dichten, en om de mensen weer bij elkaar te brengen door bijvoorbeeld te investeren in ontmoetingsplaatsen als de bibliotheek, de sportvereniging, het buurthuis en de scouting.

Het sociaal-liberalisme is een politieke stroming die uiteindelijk niet verdeelt, maar juist verbindt; een stroming die er niet alleen is voor de winnaars, maar juist en vooral ook voor de verliezers en de afhakers. D66, ooit opgericht om meer mensen te betrekken bij de democratie en de publieke zaak, is bij uitstek de partij die zich voor hen moet inzetten. ■

Wil jij op een ledenvergadering ook in gesprek met Sjoerd Beugelsdijk en de Van Mierlo Stichting? Stuur een bericht naar de redactie: democraat@d66.nl

LEDEN AAN HET WOORD

Limburgse lichting

tekst **Nina Sneijers**

Na de gemeenteraadsverkiezingen van 2022 had D66 Limburg wat te vieren. Winst van zeven zetels ten opzichte van 2018. Hoewel in de grotere steden, Maastricht, Sittard en Heerlen verliezen werden geleden, was D66 vooral in de kleinere Limburgse gemeentes succesvol. Bij een aantal gemeenten kwam D66 zelfs als nieuwe partij in de raad. Wat is het geheim achter deze successen?

Een antwoord zou het ontstaan van de Limburgse Lichteing kunnen zijn. Dit is een opleidingsprogramma voor jonge, talentvolle D66'ers uit Limburg. Via dit programma kond een twintigtal jonge D66'ers kennis met elkaar maken. Ze spendeerden een aantal weekenden samen, leerden debatteren en onderhandelen en ontmoetten mensen als Jan Terlouw en Rob Jetten. Het idee is niet dat elke deelnemer daarna klaargestoomd is om raadslid te worden, maar het is juist belangrijk dat ze ontdekken of de politiek iets voor hen is. En vooral dat ze hun eigen plekje vinden binnen D66. Voor velen eindigde dit inderdaad op de kandidatenlijst voor gemeenteraadslid, een aantal werd zelfs lijsttrekker. Naast een programma om je ambities te ontdekken en waar te maken, is de Limburgse Lichteing ook zeker een programma om toffe, gelijkgestelde mensen te ontmoeten.

Democraat vroeg drie Limburgse D66'ers naar het opleidingsprogramma en hun ervaringen.

Marlou Jenneskens
Fractievoorzitter en Statenlid D66 Limburg

“Ik hoop dat ze dit overal gaan doen, want het werkt”

“Het idee om een boeiend programma voor jongeren op te zetten lag al er al sinds de vorige verkiezingen en samen met Remy Maessen heb ik er werk van gemaakt. We zagen dat veel jongeren in Limburg vaak de enige in hun fractie waren en hier wilden wij graag verandering in brengen. We hebben in Limburg veel talent maar het zit heel verspreid en neemt over het algemeen nog maar weinig deel aan bijvoorbeeld Route66. Om jonge talenten te boeien en binden wilden we daarom zelf iets doen, in Limburg, waarbij ze elkaar vooral leren kennen en weten te vinden, zodat ze zich ook welkom en thuis voelen bij D66. We vinden het belangrijk dat deze jongeren leren door te doen. Door middel van het versturen van open uitnodigingen en het benaderen van fractievoorzitters hebben we jongeren gezocht die interesse hadden om mee te doen. Uiteindelijk heeft een hele diverse groep mensen zich aangemeld, ook mensen die zeggen het anders nooit gedaan te hebben. De Limburgse Lichteing is succesvol en ik hoop dan ook dat andere provincies hier ook mee aan de slag gaan, want het werkt. Binnenkort starten we de werving van de volgende, tweede lichteing. Behalve dat ik trots ben op de eerste lichteing voor mij ook echt een feestje om weer te doen. Het is zo leuk en bemoedigend om te werken met al dat talent!”

Joyce Tielen
Raadslid D66 Peel en Maas

“Het traject is voor mij echt de trigger geweest”

“In de gemeente Peel en Maas won D66 vanuit het niets twee zetels, waarvan ik er een heb mogen innemen. Het geheim van dit succes in mijn gemeente, en ik denk ook dat van veel andere gemeentes in Limburg, is het feit dat wij een lijst hadden met veel jonge, enthousiaste D66'ers. Enthousiasme is een belangrijk ingrediënt voor een sterke lijst. De Limburgse Lichteing is voor mij echt de trigger geweest om me kandidaat te stellen voor de gemeenteraad. Eerst wist ik niet zo goed wat het inhield, maar dankzij dit programma heb ik meer inzicht in de politiek gekregen. En daarnaast ook meer vertrouwen in mezelf. Door bijvoorbeeld het gesprek met Rob Jetten heb ik extra motivatie gekregen. Ook was het ontzettend fijn om een groep gelijkgestemden te vinden. Hoewel we allemaal van een andere plek in Limburg komen, hebben wij toch allemaal dezelfde visie op de wereld en dat creëert een band. Ik denk dan ook dat dat de kracht is van de Limburgse Lichteing. Nu ik in de gemeenteraad zit, wil ik mij graag gaan inzetten voor gelijke kansen binnen mijn gemeente. Hier is zelfsturing binnen de gemeente erg belangrijk, waardoor er een groep mensen is die de gemeente minder snel vindt of vergeten wordt. Ik vind het belangrijk dat ook zij de aandacht krijgen die ze verdienen.”

Thomas Gardien
Raadslid D66 Maastricht

“Een ontzettend fijne, diverse groep mensen”

“Het gaafste aan de Limburgse Lichteing vond ik het ontmoeten van zoveel interessante mensen. Ik heb zoveel leuke, jonge mensen van dezelfde leeftijd leren kennen die allemaal nieuwe dingen willen leren, samen willen discussiëren en allemaal geïnteresseerd zijn in D66. We hebben veel activiteiten samen gedaan, die ons leerden hoe het is om als jong persoon politiek actief te zijn. Een van de trainingen die we hebben gedaan was het Limburgse formatiespel, waarbij we uitleg kregen over hoe formieren werkt. We kregen een rol toebedeeld en moesten een formatie nadoen. Helaas niet met progressief-links succes, overigens. De Limburgse Lichteing is een diverse groep. Ik ben terecht gekomen in een nieuw netwerk dat me steeds stimuleert om door te gaan en binnen de partij politieke stappen te zetten. Hierdoor heb ik mij bijvoorbeeld ook aangemeld voor de raad, samen met vele anderen. Nu ook velen politiek actief zijn geraakt, is het prettig dat we ons tot elkaar kunnen wenden voor vragen en ervaringen. We zitten immers allemaal in hetzelfde schuitje. In juni ben ik beëdigd. Ik wil mij gaan inzetten voor meer betaalbare woningen voor iedereen, maar in het bijzonder voor studenten en starters. Daar valt nog een wereld te winnen in Maastricht.” ■

D66'ER BUITEN DE POLITIEK

Actualiteit uit Zeeland

In deze D66'er buiten de politiek reizen we af naar Zeeland waar we in gesprek gaan met **Monique Schoonen**, lid van het D66 afdelingsbestuur Zeeland en in het dagelijks leven directeur van de regionale omroep. Hoe kijkt zij naar het publieke bestel, de rol van de overheid en D66 in het bijzonder en wat laat ze achter bij Omroep Zeeland waar ze eind dit jaar vertrekt.

tekst **Stephan van Heusden**

Of het nu voor de gemeente Groningen, voor de Raad van State in Den Haag of voor de regionale omroep in Zeeland is, Monique bijt zich vast in de materie en is pas tevreden als er resultaten zijn geboekt. Het gezin Schoonen verhuisde vaak. Monique leerde zich snel aan haar omgeving aan te passen. Ze studeerde rechten in Rotterdam en bestuurskunde in Enschede, was stafjurist bestuursrecht bij de Raad van State maar miste de dynamiek. Vervolgens maakte ze carrière bij de Provincie Zeeland en eindigde daar als waarnemend directeur van de stafafdelingen en kabinetschef van de Commissaris van de Koningin. Ze ging in Zeeland de politiek in; secretaris in Walcheren, raadslid en fractievoorzitter in Vlissingen. Het waren mooie tijden eind jaren '80.

Vrouw in het management

D66 was een grote lokale partij met veel leden. 'Er was meer optimisme en vertrouwen in de politiek en het ging om belangrijke thema's zoals emancipatie, basisinkomen en zelfbeschikkingsrecht. Als je me toen had verteld dat er 30 jaar later een oorlog woedt aan de rand van Europa had ik je niet geloofd.' Dat het echt andere tijden waren blijkt wel als Monique vertelt dat haar benoeming in eerste instantie werd gedwarsboomd door de SGP. Een vrouw in het management, dat kon echt niet, maar het gebeurde wel.

Monique werkte ook een aantal jaren bij de gemeente Groningen als directeur bestuur en (loco)-gemeentesecretaris, maar ze keerde uiteindelijk terug naar Zeeland voor

“Ik had wel communicatieafdelingen aangestuurd maar media was echt iets nieuws”

een directeurschap bij Omroep Zeeland. Dit was een sprong in het diepe. 'Ik had wel communicatieafdelingen aangestuurd maar media was echt iets nieuws. En er zat veel verandering aan te komen.'

Ambassadeurschap voor behoud van publieke en regionale omroepen

De mediawereld is veranderd in de afgelopen 20 jaar. Van een hele zelfverzekerde wereld met journalistieke principes, een onaantastbare positie en ruime budgetten naar een verschaalde situatie waarbij nieuws steeds meer door buitenlandse techgiganten wordt gebracht en gekleurd, met alle gevolgen van dien. De budgetten voor de publieke omroep en dus ook de publieke regionale omroepen zijn sterk teruggebracht. Hierdoor wordt het bijna onmogelijk de opgelegde doelen bereik, interactie en diversiteit te realiseren. Monique wijst op de publieke taak van Omroep Zeeland: het nieuws duiden op een voor alle doelgroepen begrijpelijke manier. Dat vraagt veel journalistieke aandacht want complexe dossiers zoals PFAS (giflozingen in de Schelde), of de marinierskazerne moeten ook voor een laagopgeleide lezer begrijpelijk gebracht worden. En het vak journalistiek moet aantrekkelijk blijven. Nu al is het zo dat in Nederland de interesse

in een journalistieke opleiding achterblijft. Daarnaast zijn de publieke regionale omroepen ook cultuurdrager in hun regio.

Het woord vertrouwen komt veel voor in dit interview. Vertrouwen in de toekomst, vertrouwen in de politiek, erop vertrouwen dat de landelijke politiek de provincie niet vergeet. Monique benadrukt dat publieke en regionale media hier een grote rol in spelen. In Zeeland kijken veel mensen sceptisch naar de Randstad. De eerdergenoemde PFAS en marinierskazerne kwesties hebben dit nog eens versterkt. Bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen deden de landelijke partijen het slecht ten opzichte van de lokale partijen. Ook D66 verloor terrein. Hoe we dat vertrouwen terugwinnen begint met goede nieuwsvoorziening. Monique is daarin ook kritisch naar D66. 'De staatssecretaris besteedt veel aandacht aan cultuur maar ik mis het ambassadeurschap voor het behoud van de publieke en regionale omroepen.' Daarbij komt ook nog eens dat in provincies zoals Zeeland, Drenthe, Groningen en Zuid-Limburg naast de regionale omroepen bijna geen andere lokale nieuwsvoorziening is en de provincies niet in staat zijn de bekostiging aan te vullen op structurele basis.

Regionale omroepen zitten niet stil

Regionale omroepen proberen de middelen die ze hebben zo goed mogelijk te besteden. Monique benadrukt dat landelijke standaardisatie van de technische voorzieningen zoals beeldmontage- en uitzendapparatuur, waarop omroepen enorm snel afschrijven, helpt kosten te besparen. Dit geldt ook voor het gezamenlijk ontwikkelen van interfaces tussen al die systemen en de uitzendsystemen. Monique is heel gelukkig met de samenwerking die regionale omroepen al een aantal jaar hebben met de NOS. Zo wordt er ook landelijk uitgezonden in samenwerking met Omroep Max. Omroep

Zeeland heeft een redactiesysteem waarin de content gedeeld wordt met de publieke omroepen. Zo wordt er samen- in plaats van naast elkaar - gewerkt op welke verhalen wanneer aan bod komen en welke bronnen er zijn gebruikt.

Vooruitkijken

Omroep Zeeland biedt met de inzet van online nieuwsvoorziening, radio en televisie een prachtige mediavoorziening in de provincie. Daarnaast heeft de omroep als taak het cultuurdragerschap in stand te houden. Daarbij passeren zelfs ook de meer ingewikkelde thema's zoals de rol van het slavernijverleden waardoor steden als Middelburg en Vlissingen floreerden. Dat gaat de omroep niet uit de weg. De Covid pandemie was niet makkelijk voor de medewerkers. Ondanks dat is er volop geïnnoveerd in een nieuwe website en wordt er geëxperimenteerd met social media. De omroep staat er prima voor en dat is voor Monique ook wel een mooi moment om een nieuwe uitdaging aan te gaan. Ze heeft aangekondigd de omroep eind dit jaar te verlaten.

'Ik wil na 16 jaar het stokje graag overdragen aan iemand die nieuwe dynamiek en ideeën inbrengt, noem het nieuw leiderschap, belangrijk in de politiek maar ook voor de omroep.' Monique dwingt zichzelf zo rustig na te kunnen denken over waar ze zich mee wil gaan bezighouden. 'Ik ben, nog steeds, vanuit overtuiging lid van D66. De thema's die mij deden besluiten in de politiek te gaan zoals zelfbeschikking, gelijke rechten, en emancipatie zijn wat mij betreft nog steeds actueel dus daar blijf ik strijdbaar voor.' Wordt het iets binnen de media, raden van toezicht, openbaar bestuur, Den Haag, de provincie of allebei? Ze is er nog niet uit. Er zal zeker weer een nieuwe uitdaging op haar pad komen. ■

Monique Schoonen
08.09.1961

1979-1983
Rechten
Erasmus
Universiteit
Rotterdam

1984-1988
Stafafdeling
rechtspraak
Raad van State

1988-1995
Provincie Zeeland
Economisch
beleidsmedewerker
Jurist Bureau AJZ

1993-1995
Bestuurskunde
Universiteit Twente
Enschede

1996-2003
Raadslid en
Fractievoorzitter
D66 Gemeente
Vlissingen

1996-2003
Hoofd Kabinet
Commissaris
der Koningin,
Juridische Zaken
en Bestuurs-
ondersteuning
Provincie Zeeland

2003-2006
Directeur Bestuur
Gemeente
Groningen
(Loco)gemeente-
secretaris

2017-2018
Leergang
toezichhouder
Hemingway

2006-2022
Directeur-
bestuurder
Omroep Zeeland

VEILIG VOELEN EN ZIJN BINNEN D66

tekst **Marieke de Jong**

Iedereen moet zich veilig kunnen voelen bij D66. Doen zich problemen voor dan is veel op te lossen door een goed en veilig gesprek. Er kan ook sprake zijn van ongewenste omgangsvormen of een andere integriteitsschending waarbij een gesprek lastiger is. Dan is het belangrijk dat je je verhaal kwijt kan en waar nodig een onderzoek gestart kan worden. Dat kan binnen onze vereniging op verschillende plekken. En in alle veiligheid.

Bij de D66 afdeling in Amsterdam is om die reden in 2017 gestart met vertrouwenspersonen. En sinds 2018 kan elk lid, waar ook in Nederland, advies vragen over ongewenst gedrag en/of een mogelijke integriteitsschending bij een onafhankelijk vertrouwenspersoon. Dit gesprek is geheel vertrouwelijk. Op dit moment zijn er 28 vertrouwenspersonen en is elke regio vertegenwoordigd.

In 2021 is gestart met het Team Verantwoord gedrag onder leiding van Winnie Sorgdrager, jurist, oud-minister en minister van staat. Zij verzorgen het educatieve deel en richten zich op de herkenbaarheid van verantwoord gedrag, het ontwikkelen van een gemeenschappelijk integriteitsbesef en doen aanbevelingen richting het Landelijk Bestuur. Daarnaast is de onafhankelijke Commissie Integriteitsonderzoek benoemd. Deze commissie onderzoekt de bij haar gemelde mogelijke integriteitsschendingen en adviseert het Landelijk Bestuur.

Johanna Räkera is vanaf het begin coördinator van het netwerk vertrouwenspersonen binnen onze vereniging. "Als het gaat over integriteit dachten we voor 2008 (voor de financiële crisis) heel anders dan we tegenwoordig doen. Dit 'oude denken' over integriteit betekende dat als je niks hoorde in je organisatie dan was er dus niks aan de hand. Een organisatie deed het goed als er geen meldingen waren. Sinds 2015 met 'het nieuwe denken', weten we wel beter; men durfde gewoon geen meldingen te doen en wegstijgen was toen heel gewoon", licht Johanna toe.

"Cultuurverandering is niet iets dat je theoretisch aanpakt, het moet gebaseerd zijn op praktische elementen"

- **Johanna Räkera**

"Het klinkt paradoxaal maar je kan dus zeggen: dat hoe meer meldingen je krijgt, hoe gezonder je cultuur is. Dat klinkt natuurlijk best gek. Maar als je als partij openheid en transparantie wenst, laten we dat dan ook doen ten aanzien van gevoelige en kwetsbare onderwerpen. Je krijgt een veilige cultuur als meldingen, klachten en signalen sneller boven tafel komen. Dan voelen mensen zich veilig genoeg om zoiets kwetsbaars te delen. En dat is uiteraard het doel; een veilige vereniging waar een integriteitsmelding doen laagdrempelig is." ■

BURGEMEESTER IN BEELD

‘De sleutel ligt op het platteland’

D66 wil dat mensen hun burgemeester direct kunnen kiezen. Want deze bestuurder is niet alleen verantwoordelijk voor openbare orde en veiligheid, maar geeft zijn of haar gemeente smoel en kleur. Deze aflevering: Ellen van Selm.

tekst **Marcella Heijboer**

“Ze komt uit een echte pioniersfamilie, Ellen van Selm. Haar ouders vestigden zich in 1972 in Lelystad. “Ze vonden het fantastisch. Alles moest nog opgezet worden in de Flevopolders, er heerste een heel optimistische sfeer, dat kreeg ik mee als kind.” Ook Ellen koos in haar leven en loopbaan niet voor de gebaande paden. Ze woonde en werkte in Pakistan en Rome, in Rotterdamse en Amsterdamse wijken, was raadslid voor GroenLinks in Lelystad, stapte over naar D66 en maakte in 2014 een carrièreswitch naar het burgemeesterschap van Opsterland. Daarnaast is ze sinds 2017 voorzitter en boegbeeld van de P10, het samenwerkingsverband van de 30 grootste plattelandsgemeenten van Nederland.

Rurale sociologie in de praktijk

Wie naar het C.V. van Ellen van Selm kijkt, ziet geen traditionele aanloop naar het burgemeesterschap. Toch werd ze door het Ministerie van Binnenlandse Zaken gescout voor het ambt, waarna ze deelnam aan een oriëntatieprogramma voor zij-instromers. “Zelf zie ik een duidelijke rode lijn in mijn loopbaan. Ik studeerde rurale sociologie en haal er plezier uit om als socioloog, bijna antropologisch, naar processen te kijken,

bewegingen te zien en groepen mensen te leren kennen en te begeleiden. Opsterland heeft 16 kernen, met allemaal een eigen sociaal weefsel. Het duurde een paar jaar om het burgemeesterschap in de vingers te krijgen en met precisie maatwerk per dorp te kunnen leveren, te weten waar en hoe ik net dat extra zetje kan geven.

Het is een grote gemeente met veel gezichten: agrarisch, ook het agrarische vormingswerk op de volkshogeschool, sporen van de turfwinning, landadel. Alles wat op het platteland kan gebeuren vindt hier plaats. Om goed voeling te houden met alle kernen, bezoek ik met het college jaarlijks elke kern om met vertegenwoordigers van Plaatselijk Belang te spreken. Het kan gaan over beleidsplannen en over het lokale fietsenhok.”

Zelfredzaamheid

“Het grondgebied van Opsterland is groter dan dat van Amsterdam, alleen wonen hier 30.000 mensen en hebben we relatief veel minder ambtenaren. Toen ik in de Amsterdamse wijk Bos en Lommer werkte en er speelde iets, kwam er een participatiemedewerker om bewoners in beweging te krijgen. Hier doen mensen het zelf, er is een grote zelfredzaamheid. Deels uit noodzaak, omdat voorzieningen verdwijnen, maar ook omdat het in de volksaard zit. Iedereen doet waar hij of zij goed in is, er is een enorme teamgeest en veel aandacht voor sport en cultuur, ook op hoog niveau. Het is uniek dat we hier vier zwembaden hebben die volledig door vrijwilligers

worden gedraaid, met een klein geldbedrag van de gemeente.”

Niet praten over maar praten met het platteland

Opsterland was als één van de eerste gemeenten lid van de P10. Voor van Selm was het een extra reden om op deze burgemeestersvacature te solliciteren. “Toen ik twee jaar burgemeester was, ben ik gekozen tot voorzitter van de P10, een belangrijke nevenfunctie. Al mijn bestuurlijke rollen probeer ik te verbinden aan de gemeente; hoe werkt beleid in de praktijk? De sleutel voor het oplossen van de grote problemen van deze tijd – klimaat, de energietransitie, woningbouw – ligt op het platteland, want daar is ruimte, bijvoorbeeld voor waterberging en droogtebestrijding. En er is ervaring met het inrichten van energiecoöperaties.

Voor heel Nederland is een vitaal platteland dus van belang. Dat betekent dat basisvoorzieningen als bereikbare gezondheidszorg en OV in stand moeten worden gehouden. Er bestaat nog steeds de neiging om vanuit de Randstad te redeneren, om over in plaats van met de regio te praten. In de P10 hebben we een Agenda Platteland opgesteld, met 10 aanbevelingen voor samenwerking tussen platteland en stad.”

Ellen van Selm
18.03.1964

2002-2006
Gemeenteraadslid
Lelystad
namens GroenLinks

1982-1988
Rurale Sociologie
Wageningen
Universiteit

2007-2014
Projectleider
Buurtvoorlichters

1994-1998
International
Management
Consultant
(Pakistan, Rome)

2014-heden
Burgemeester
Opsterland

1998-2014
Van Selm
Consultancy

2016-heden
Voorzitter P10
Samenwerkings-
verband platte-
landsgemeenten

Tips van een zij-instromer

In 2022 zijn er zo'n 30 burgemeestersvacatures. Welke tips heeft ze voor geïnteresseerden in het ambt? “Bedenk waar je je werkplezier uit haalt. Ga je graag met mensen om, wil je je verbinden aan de streek? Je krijgt terug wat je erin steekt. Voorkom dat het een solofunctie wordt. En blijf omgaan met mensen van buiten je bestuurlijke kring, om voeling te houden met andere sectoren in de maatschappij. In coronatijd wandelde en zoomde ik regelmatig met vrienden en met mijn drie zussen, die verspreid over het land wonen. Mijn studerende kinderen kwamen – met aanhang – tijdelijk weer thuis wonen. De buitenwereld kwam letterlijk binnen, daar heb ik van genoten.”

Thuis bij D66

“De overstap van GroenLinks naar D66 is een goede geweest. Ik ben een progressief iemand en draag graag bij aan een samenleving waar inwoners zich thuis voelen en de menselijke maat heerst. In die ambitie ervaar ik verbondenheid met de collega-bestuurders en de partij.” ■

Heb je ambities voor het burgemeestersambt of ben je fractievoorzitter van een gemeente waar binnenkort een burgemeestersvacature ontstaat? De D66 Burgemeesterscommissie denkt graag mee. Neem contact op door te mailen naar burgemeesterscommissie@d66.nl

‘Meer en slimmer samenwerken’

foto Ministerie van Defensie

Op 1 juni presenteerde minister **Kajsa Ollongren** de Defensienota, een draaiboek voor het versterken van de Nederlandse krijgsmacht. Ze komt niet met lege handen: er gaat structureel 5 miljard euro extra naar Defensie. De grootste investering in de krijgsmacht sinds het einde van de Koude Oorlog. En dat is hard nodig. Want de oorlog in Oekraïne laat zien dat vrede, veiligheid en vrijheid niet vanzelfsprekend zijn. *Democraat* sprak met onze minister van Defensie in oorlogstijd.

INTERVIEW

Hoe kijk je terug op je eerste maanden als minister van Defensie? “Natuurlijk is de Russische inval in Oekraïne op 24 februari bepalend geweest. In de eerste plaats voor de Oekraïense bevolking. Maar ook voor de toekomst van onze veiligheid in Europa. Toen ik die nacht door een van de generaals werd gebeld, wist ik dat het uitgebreide inwerkprogramma de prullenbak in kon. Aan de slag. Om in de woorden van Hans van Mierlo [red., de eerste D66-minister van Defensie] te mogen spreken: ‘ik ben eraan begonnen met het gevoel van met de ogen dicht van de hoge.’”

Tevreden over de plannen in de Defensienota? “Graag kijk ik naar concrete resultaten. Er ligt een ambitieus plan om onze krijgsmacht te versterken, om meer en slimmer samen te werken met onze Europese partners. We moeten de basis op orde brengen, innoveren en moderniseren. Goed werkgeverschap is topprioriteit. Dat begint bij een passend uniform, goede schoenen, goed kunnen oefenen en een veilige werkomgeving. Dat wat rolt, rijdt, vliegt en vaart is ook mooi, maar komt daarna.”

Waarom is die Europese samenwerking zo belangrijk? “Samenwerking zit in het DNA van de krijgsmacht. Het verbreden en verdiepen van de samenwerking met onze partners en bondgenoten is heel belangrijk, juist nu. Net als Nederland verhogen ook andere Europese landen hun defensie-uitgaven. Zo investeert bijvoorbeeld Duitsland fors in de krijgsmacht. Dit is dus het moment om meer en slimmer samen te

werken. Zodat meer budget zich ook vertaalt in een sterkere krijgsmacht en een veiliger Europa. Denk aan de gezamenlijke ontwikkeling en aanschaf van materieel. Zo kunnen we het werk van onze militairen veiliger en makkelijker maken. Via de EU kunnen we standaardisatie stimuleren. Nederland zal daar komende periode een voortrekkersrol in vervullen.”

Wat is het effect van de oorlog in Oekraïne op de totstandkoming van de Defensienota? “Het besef dat Nederland en Europa sterker moeten worden om onze vrijheid, veiligheid en welvaart te kunnen beschermen. Nu en in de toekomst. In het coalitieakkoord was al 3 miljard extra voor Defensie uitgetrokken, aangemoedigd door motie Sjoerdsma is hier in de Voorjaarsbesluitvorming nog eens 2 miljard bijgekomen. Een stijging van 40%. Er ligt dan ook een ambitieus plan om te bouwen aan de krijgsmacht die we over 10 tot 15 jaar willen hebben. Die voor alle drie de hoofdtaken inzetbaar is en makkelijker kan samenwerken met onze partners en bondgenoten. Dat maakt ons sterker.”

En op Defensiesamenwerking in Europa? “In Europa realiseren we ons steeds meer dat we niet alleen een waardengemeenschap en een sterk economisch blok zijn, maar ook een geopolitieke grootmacht. Poetin’s illegale inval in Oekraïne heeft in zekere zin de noodzaak voor een sterke Europese veiligheidsarchitectuur onderstreept. Europa moet meer verantwoordelijkheid kunnen nemen voor onze veiligheid en vrijheid. Zo versterken we ook de NAVO.” ■

GEEF MBO'ERS NAAST BEWONDERING OOK DE WAARDERING DIE ZE VERDIENEN

De laatste jaren gaat het steeds vaker over het mbo. Het gaat dan vooral over hoe belangrijk mbo'ers wel niet zijn voor onze maatschappij en de economie. Het zijn vaak mooie woorden, maar ondertussen merken mbo'ers er nog weinig van. Zij hebben er niet zoveel aan om doodgeknuffeld te worden, het is tijd dat er echt iets gaat veranderen.

Ik zat zelf op het mbo, en daar had ik het gevoel dat er op mij en mijn medestudenten werd neergekeken. Studenten van het hbo en de universiteit werden vaak als beter gezien, dat is natuurlijk compleet onterecht. Iedere student heeft zijn eigen talent, of dat nou praktisch of theoretisch is. Studenten van het mbo verdienen net zoveel waardering voor hun talent. Niet alleen omdat Nederland die talenten 'nodig heeft' maar ook omdat alle studenten het verdienen om gezien te worden voor wie ze zijn.

Nog te vaak worden mbo'ers niet als studenten gezien. Dat gaat niet alleen om een label, maar ook om het recht van mbo'ers op toegang tot dezelfde voorzieningen waar mensen van het hbo en de universiteit gebruik van kunnen maken. Studenten van het mbo moeten dezelfde kansen krijgen als alle andere studenten. Dat betekent bijvoorbeeld gelijke toegang tot studentenverenigingen, zodat

ze echt mee kunnen doen in hun studentenstad. Het betekent ook dat mbo'ers een eerlijke stagevergoeding moeten krijgen. Als we die dingen gelijk trekken voegen we de daad bij het woord en zijn alle studenten in Nederland echt gewaardeerd.

Maar ook in het werkende leven wordt er over mbo'ers gezegd dat zij ontzettend belangrijk zijn, en dat zijn ze ook. Maar ook daar blijft de echte waardering vaak uit. Waarom verdienen mensen die een mbo opleiding hebben afgerond vaak minder dan een hbo'er? Ze hebben beiden een opleiding afgerond, alleen is de een praktisch en de ander theoretisch ingesteld. Dit verschil werkt alleen maar mee aan het gevoel dat mbo'ers minder zijn, er moet hier snel iets aan veranderen.

Het denken in opleidingsniveaus, in 'hoog' en 'laag' opgeleid, is achterhaald. Het wordt tijd dat we daarmee stoppen en dat we mbo'ers niet alleen bewonderen, maar ook echt iets voor ze gaan doen. Het is ook aan de werkgevers om de daad bij het woord te voegen en zich af te vragen of ze een eerlijke stagevergoeding en een eerlijk salaris bieden. Zo zorgen we ervoor dat mbo'ers naast de bewondering ook de waardering krijgen die ze verdienen. ■

Joris Hetterscheid, landelijk voorzitter Jonge Democraten (JD). De JD is een onafhankelijke groep politieke jongeren die zich binnen en buiten D66 inzetten om kansen voor jongeren te realiseren en te garanderen: jongedemocraten.nl

Zoals in elke vereniging, bloeit er bij D66 regelmatig iets moois op tussen actieve leden. In dit nummer portretteren we Ticho Goossens en Sander van Diepen uit Leiden.

tekst **Lisanne van 't Riet**

Waar en hoe hebben jullie elkaar ontmoet?

Ticho: 'Op de D66 nieuwjaarsborrel van 2020 in Amsterdam. Ik was net afgestudeerd en op zoek naar een andere baan, het liefst in de politiek. Maar ik wist niet zo goed hoe ik moest beginnen, dus ben ik naar de borrel gegaan om wat mensen te leren kennen. Het was erg lastig om met mensen te spreken. Door de drukte kwam ik niet overal gemakkelijk tussen. Toen zag ik een jongen even in z'n eentje staan, dat was Sander. Even een praatje mee maken dacht ik. Meteen was het heel gezellig. Ik ging naar de borrel voor een baan maar ging naar huis met een man, haha.'

En jullie wonen nu samen in Leiden, dat is al best snel! Hoe is dat zo gekomen?

Sander: 'We zaten na een paar maanden al voor de grap eens te kijken naar een woning in Leiden. Als fractievoorzitter en raadslid kan ik niet verhuizen uit de gemeente, dus dit betekende voor Ticho dat hij vanuit Amsterdam naar Leiden zou moeten verhuizen. Uiteindelijk zijn we serieus gaan zoeken en bij dit huis uitgekomen. We wonen nu net iets langer dan een jaar samen.'

Ticho: 'We hadden eerst het idee om mijn studentenkamer in Amsterdam aan te houden, omdat we vaak in Amsterdam zijn. Mijn oude kamer hebben we vanwege de kosten toch opgezegd, maar we zijn nu weer aan het kijken. Ook voor mij is dat handiger, omdat ik in Amsterdam voor de gemeenteraadsfractie werk. Mijn leven in Amsterdam hoef ik dus niet helemaal te missen.'

Sander: 'Een groot deel van onze vrienden woont ook in Amsterdam, het is handig om daar een eigen slaapplek te hebben.'

Het huishouden is uitgebreid met jullie hondje Gijs. Hoe is Gijs in jullie leven gekomen?

Ticho: 'Dat heeft Sander besloten, haha.'

Sander: 'Ik had al eventjes zitten lobbyen voor een hondje bij Ticho. Die vond het "op termijn ook wel een leuk idee", en die termijn verliep vrij snel want ik had Gijs al gevonden.'

Ticho: 'Het verhaal begon met een wachtlijst van acht tot tien maanden voor een Friese Stabij, dat vond ik op dat moment wel prima. En toen ineens, na ongeveer een week, had Sander via een LTO-collega een hondje gevonden, dat was Gijs.'

Sander: 'Gijs is een fantastische hond, je hebt er bijna geen omkijken naar. Maar hij komt duidelijk van de boerderij, want het is echt een waakhond. Als de deurbel gaat, dan laat Gijs wel van zich horen. Gijs is snel na onze verhuizing erbij gekomen en boven in de slaapkamer zit ook nog een kat, genaamd Trooper. Dus nu zijn we met zijn vieren in Leiden.' ■

OPROEP

Hebben jullie elkaar (ook) leren kennen bij D66? En willen jullie samen geportretteerd worden in de *Democraat*? Stuur een mail met jullie contactgegevens naar: democraat@d66.nl

foto **Jeroen Meijman**

PORTRET

Vol energie en met veel enthousiasme deelt Edwin Rutten, kinderheld van velen, zijn verhaal. Zo kennen wij hem ook, als verteller, met een gulle lach en met weidse gebaren. Altijd nieuwsgierig, betrokken en verbindend. Hij was lijstduwer voor D66 in de gemeente Den Haag en vertelt graag waarom. “Ik zal mijn antwoorden kort houden, anders moet je zoveel uitwerken”, zegt hij aan het begin van ons gesprek. Om zich vervolgens, na zijn eerste antwoord, breed lachend te verontschuldigen. “Met zo’n monoloog schiet dat niet op.”

Rapapáa!

tekst Jan Vincent Meertens

Edwin Rutten groeit op in een kunstzinnig gezin. “De jazz en de klassieke muziek waren er gewoon. We waren een musisch gezin.” Op het Vossius Gymnasium in Amsterdam zat hij met Rogier van Otterloo in de klas. “We wilden een band oprichten. Rogier speelde piano, een vriendje van ons bas en ik slagwerk. En ik zong jazz op onze eerste grammofoonplaten.” Een groot deel van zijn leven wordt bepaald door, zoals hij zelf zegt: “Trrrrinnngg, daar gaat de telefoon!”

Liefde voor taal

Begin jaren zeventig bijvoorbeeld, toen Aart Staartjes hem vroeg of hij wel eens iets voor kinderen had gedaan, was zijn antwoord: “Ja, ik heb er twee.” Edwin vat het samen: “Zo werd ik Ome Willem. Aart gaf aan: ‘ga jij maar drummen, dat spaart een muzikant uit’. En ik ben nog steeds voor veel mensen

Ome Willem, en dat vind ik leuk hoor. Je komt jong in hun leven en dat grijpt in. Als je 16 jaar op televisie bent met een programma dat gewaardeerd wordt dan heeft dat meer impact dan jazz concerten voor een kleiner publiek.”

Uiteindelijk is het zijn liefde voor de taal waarin alles samenkomt. Edwin schrijft en vertelt verhalen bij muziek en maakt, met eigen versies en vertellingen, klassieke muziek toegankelijk. De Matthäus Passion van Bach bijvoorbeeld. Voor kinderen en andere volwassenen, zoals hij dat graag noemt. Nooit kinderachtig zijn is zijn devies. “Ik probeer kinderen nieuwsgierig te maken, nieuwe dingen te laten zien en horen. Anders wordt het leven kaal, en er is juist zoveel. Zij hoeven niks maar het moet wel aangeboden worden. Daarin is de politiek van groot belang.”

Authenticiteit is heel belangrijk

“Ik ben altijd geïnteresseerd geweest in politiek. In 1966 kregen mijn ouders het pamflet van D66 binnen en ze zeiden: Edje, dat is iets voor jou!” Het had gekund, de politiek, maar hij had andere dingen te doen. “Tijdens mijn studie psychologie bleek dat communicatie en taal van het allergrootste belang zijn, ook of juist in de politiek. Je verhaal moet geloofwaardig zijn. Als je niet jezelf bent omdat iemand je een kant opstuurt waar je je niet goed bij voelt word je ongeloofwaardig. ‘Ken u zelve’, blijft makkelijker gezegd dan gedaan.”

Het was zijn ontmoeting met Sigrid Kaag – beide waren gast bij het tv-programma *De 5 uur Show* – dat Edwin deed besluiten zijn politieke bijdrage te leveren. “Bij het wachten vooraf sprak ik met mevrouw Kaag. Ik vond haar geestig, ernstig, positief, duidelijk, relativerend en met groot overzicht. Tijdens mijn item ging ik nog even door op wat mevrouw Kaag gezegd had. Ik was enthousiast en zei op een gegeven moment ‘Dit lijkt wel een stemadvies’. Na deze ontmoeting werd ik lid van de partij.”

Geen luie lijstduwer

Niet veel later ging de telefoon. Trrriiing. Edwin kreeg de uitnodiging om lijstduwer voor de gemeenteraadsverkiezingen 2022 te worden. “Meteen heb ik ja gezegd. Het mooiste is om stemmen weg te halen bij mensen die op een andere partij wilden stemmen. De publiciteit was ‘boven verwachting’ werd mij verteld. Ik ben geen luie lijstduwer en zet mij desgevraagd ook na de verkiezingen in voor wat mij ter harte gaat.”

Er zijn een paar onderwerpen die hij heel belangrijk vindt: onderwijs, cultuur, gelijke kansen en armoede, vooral onder kinderen. “Tussen 0 en 12 jaar, daar begint het. Dan staat het kind hoofd open, zijn er geen vooroordelen. Ik gun eenieder waar ik zelf zo vreselijk veel plezier van heb gehad.”

Als een diamant

Voor onze D66 staatssecretaris Cultuur en Media, Gunay Uslu, heeft hij een vraag. Of misschien is het gewoon een advies van de woordkunstenaar. “Ik kies de taal en vorm op het toneel, op cd’s, streams en op de televisie die mij past en doordringt bij de luisteraar. Woorden die veel gebruikt worden, worden vaak sleets. De woorden *diversiteit* en *inclusiviteit* horen we, maar we kennen of voelen de lading van het woord vaak niet meer. Kies bij gebruik voor die woorden steeds een klein praktisch voorbeeld zodat die begrippen als een diamant de vele facetten krijgt die het verdient. Is wellicht iets voor een soort spotje van ‘Postbus 51’? Met kekke filmpjes, zodat deze begrippen steeds weer inhoud krijgen.”

Hij herinnert zich een optreden als Ome Willem in de Schilderswijk in Den Haag waar hij een grote groep migrantenkinderen trof. Hij vroeg een meisje van tien om tolk te zijn. “Dan bloeit mijn hart op! Ik heb later nog vaak gehoord: door uw programma heb ik Nederlands geleerd.”

Kinderheld

Nu ‘Ome Willem’ zich aansluit bij D66 en iemand is een VVD’er of SP’er, dan zeggen ze ‘Dat had ik niet van mijn Ome Willem verwacht.’ Een D66’er zal zeggen: ‘ja, hij was mijn kinderheld, toen al!’ Zo bieden de woorden van Edwin Rutten vreugde en hoop, soms ook troost en vooral verbinding. ■

Tromgeroffel! Twee markante uitdrukkingen van Edwin Rutten krijgen binnenkort een plekje in de Dikke van Dale. ‘Joepie de poepie’ en ‘grote grijze geitenbreier’ belanden na veertig jaar in het woordenboek.

Edwin Rutten
11.01.1943

Edwin Rutten is een veelzijdige zanger, acteur, verteller, drummer en presentator. Van 1974 tot 1989 speelde hij de rol van ‘Ome Willem’ in het kleuter tv-programma ‘De Film van Ome Willem’. Later was hij o.a. te zien in Het Klokhuis en Kinderen voor Kinderen. Als docent vocale jazz gaf hij les op het Conservatorium in Amsterdam, Utrecht en Groningen. Hij had de hoofdrol in de musicals Annie en Dr. Dolittle en speelde in verschillende Opera’s. Op Radio 4 presenteerde hij jarenlang een klassiek programma. Daarnaast waren er talrijke optredens in buurthuizen, instellingen en ziekenhuizen. En voor kinderen die wegens geldgebrek niet op vakantie konden.

Bij de afgelopen gemeenteraadsverkiezingen domineerden zorgen over ruimte bij de kiezer. Waar kunnen we nog wonen? Waarom moeten die windmolens in mijn dorp? Nu de meeste akkoorden zijn gesloten en de nieuwe lokale coalities aan de slag gaan, is het aan hen om rechtvaardig ruimtelijk beleid te maken.

Maak voor rechtvaardigheid

OPINIE

Ruimtelijke ordening staat weer hoog op de politieke en maatschappelijke agenda. En dat is niet gek. In de eerste plaats omdat we in Nederland grote ruimtelijke ambities hebben: 100.000 woningen per jaar, van het gas af, klimaatvriendelijke mobiliteit, meer ruimte voor groen en bedrijvigheid. Deze claims op onze schaarse ruimte botsen onvermijdelijk met elkaar.

Een neutrale inrichting van Nederland bestaat bovendien niet: elk besluit heeft vergaande sociale en economische consequenties. Bouwen we vrijstaande woningen die het meeste geld opleveren of fatsoenlijke woningen voor de groepen waar de nood het hoogst is? Investeren we in hoogwaardig openbaar vervoer in alleen de drukste delen van het land of zorgen we ook dat werk en scholen – voor alle opleidingsniveaus – beter bereikbaar worden in dunbevolkte regio's? In welke regio iemand wordt geboren, is nu helaas nog te vaak bepalend voor de kansen in het leven. Rechtvaardig ruimtelijk beleid kan die kansenongelijkheid verkleinen.

Daarnaast moeten we helaas concluderen dat het thema ruimte de afgelopen decennia ernstig is verwaarloosd. Landelijke regie ontbrak en complexe vragen over ruimtelijke inrichting werden overgelaten aan provincies en gemeenten, die volgens recent onderzoek van de Raad voor de Leefomgeving onvoldoende werden toegerust met kennis, geld en capaciteit. Inwoners werden te weinig of te laat betrokken, raakten teleurgesteld en haakten af. Bovendien is sinds de jaren tachtig een eenzijdig beleid gevoerd van *'don't back the losers, back the winners'*: Dit vertaalde zich in investeringen in voornamelijk steden in het westen van het land.

Zijn verschillen tussen regio's per definitie problematisch? Nee. Waar in de Randstad meer mogelijkheden zijn voor werk en cultuur, overheerst in Zeeuws-Vlaanderen en Oost-Groningen de ruimte voor rust en natuur. Het probleem is juist dat die verschillen door de grote focus op economische groei onvoldoende zijn gewaardeerd. De achterblijvende aandacht voor regio's met andere dan economische kwaliteiten heeft geleid tot regionale kansenongelijkheid en het gevoel bij inwoners er niet toe te doen.

Dit is schadelijk voor het vertrouwen in de overheid en uiteindelijk voor de democratie: de Atlas van Afgehaakt Nederland van Josse de Voogd en Rene Cuperus laat zien dat er een duidelijke relatie bestaat tussen regionale ruimtelijke verschillen en maatschappelijke en politieke onvrede.

Nu de meeste lokale coalities zijn gesloten, is het tijd om het onrechtvaardige ruimtelijk beleid van de afgelopen decennia om te buigen. Daarin heeft de rijksoverheid een rol, maar ook de lokale coalities die nu gesmeed worden hebben de sleutel in handen. Daarom zouden in nieuwe coalitieakkoorden drie dingen centraal moeten staan.

1. Brede welvaart moet uitgangspunt zijn bij ruimtelijke plannen. Brede welvaart houdt in: geen eenzijdige focus op economische groei, maar (ook) oog hebben voor natuur, kwaliteit van leven, cultuur en gezondheid.
2. Neem inwoners serieus door ze eerlijk te betrekken vanaf de allereerste plannen voor windmolens en zonnepanelen, voor groen, bouw en mobiliteit. Eerlijk betrekken betekent dat de ideeën en inzichten van inwoners daadwerkelijk verschil kunnen maken. Zorg voor een gereedschapskist aan inspraakmogelijkheden en trek hierbij ook gedragswetenschappers aan, gezien de grote psychologische kant van met name maatregelen voor de energietransitie.
3. Breek met heilige huisjes. 'Goed wonen' kan ook op een andere manier dan via een eigen huis met tuin. Vrijheid in mobiliteit betekent niet noodzakelijkerwijs een auto voor de deur. Stel gebruik in plaats van bezit bijvoorbeeld centraal als het gaat om bereikbaarheid. En een kwalitatief goede, bij het huishouden passende woning met buitenruimte zijn ook mogelijk met een appartement in een stadswijk.

Op deze manier ontstaat letterlijk ruimte voor rechtvaardigheid. ■

Suzanne van den Eynden, wetenschappelijk medewerker Mr. Hans van Mierlo Stichting.

vanmierlostichting.d66.nl

IDEË MAGAZINE

Kies ook voor verdieping en neem een abonnement op Idee

Het tijdschrift voor het sociaalliberalisme biedt vier keer per jaar interviews, essays, columns en achtergrondverhalen van toonaangevende en vernieuwende denkers en doeners over actuele politieke en maatschappelijke vraagstukken.

d66.nl/vanmierlostichting/idee

Wat gebeurde er...

50 jaar geleden

1972

Club van Rome – de grenzen aan de groei – klinkt door in programma Keerpunt 1972. Punt 5.

5. Dit veronderstelt ook beheersing van de economische groei. De tijd van productie ter wille van de productie is definitief voorbij. Een economische groei die leidt tot steeds meer goederen die steeds sneller vernieuwd moeten worden, tot meer auto's op steeds grotere wegen, brengt een steeds grotere aanslag op onze schaarse ruimte en ons

leefmilieu met zich mee. Tegelijkertijd worden de natuurlijke hulpbronnen bedreigd. Bij de verdeling van de opbrengsten zijn het de knapsten, de rijksten en de machtigsten, die het meest profiteren. Het productieproces zal ondergeschikt worden gemaakt aan de voorwaarden voor een menswaardig bestaan in een leefbaar milieu voor iedereen. Radikale ingrepen in de huidige vorm van vrije ondernemingswijze productie, met name beheersing van de particuliere investeringen, zijn onvermijdelijk.

25 jaar geleden

1997

Kandidaat-lijsttrekker Els Borst: "Een oudere politicus kan net zoveel voor jongeren betekenen, als een jongere voor ouderen"

Het kwam toch nog onverwacht, toen Hans van Mierlo op 31 mei jl. aankondigde dat Els Borst de kandidaat-lijsttrekker was geworden voor D66. Een kalme vakminister op niet zo'n makkelijk departement, die opeens in de frontlinie van de partij zou moeten gaan optreden. Op een moment waarop de beide regeringspartners zich steeds nadrukkelijker richten op de komende verkiezingen.

Van Mierlo heeft onlangs geantwoord op de vraag of het D66-beleid voldoende uit de verf komt: 'Ik vind dat premier Kok iedere week op vrijdagavond ons beleid op een

fantastische manier weergeeft." De opiniepeilingen – zeg maar even vóór Borst – geven toch een verlies aan van zo'n tien zetels. Dat betekent dat de kiezer je niet ziet.

Els Borst: "Het vinden van een goede oplossing voor een gezamenlijk probleem – los van ideologie – dat is typisch een D66-stijl. Het is vaak het soort oplossing dat uiteindelijk uit de bus komt. Ik kan begrijpen dat Wim Kok niet zegt 'We hadden een conflict in het kabinet, maar dankzij D66 zijn we eruit gekomen, en wel als volgt.' Dat zou wel heel offervaardig zijn. Maar dat is wel een aantal keren het geval geweest. Nou ja, dan is het enige dat je kunt doen, je gewoon direct tot de kiezer wenden met ons gedachtegoed en onze oplossingen. En maar hopen dat ze die naar waarde weten te schatten." ■

1. Wie is Afke Groen?

"Ik ben eigenlijk altijd aan het nadenken. En ik stel mezelf overal vragen bij. Waarom hebben we dit eigenlijk zo georganiseerd? Waarom denkt iemand op deze manier? Hoe kan iets nog beter, nog eerlijker? Anderen stel ik zulke vragen trouwens ook graag." Afke Groen (1991) haalde haar bachelor Internationale Betrekkingen in Groningen en zakte af naar Maastricht voor haar master in Europese Studies. Ze promoveerde – "achter mijn keukentafel, in de eerste maanden van de pandemie" – in de politieke wetenschappen. "Daarna wilde ik de koppeling gaan maken tussen politiek en wetenschappelijk denken. Het is een privilege dat ik beide werelden als kind al leerde kennen. Mijn vader was raadslid in de gemeenteraad van Wageningen en docent aan de universiteit. Mijn moeder leerkracht. Aan tafel ging het altijd over werk." Sinds 2020 werkte Afke als wetenschappelijk medewerker bij de Mr. Hans van Mierlo Stichting en vanaf vorige zomer was ze ook hoofdredacteur van Idee.

2. Denker met sociaal-liberale visie op politiek en samenleving stond er in de Directeur VMS vacaturetekst. Hoe geef jij daar vorm aan?

"Ik vind de sociaal-liberale beweging in de eerste plaats inspirerend vanwege haar geschiedenis als democratiseringsbeweging. Hoogleraar Annelien de Dijn vertelde in een aflevering van onze podcast Appèl dat de sociaal-liberalen van het eerste uur, in de late negentiende eeuw, streden voor een ideaal dat je 'democratische vrijheid' zou kunnen noemen: de gedachte dat vrijheid behelst dat je zelf meebeslist over de wetten en regels die je regeren. Dat behelst trouwens niet alleen democratische macht over het bestuur, maar ook over de markt!"

3. Hoe creëren we uitwisselingen tussen de D66 vereniging en het onderzoeksveld?

"Voor mij zit de kracht van D66 uiteindelijk in de vindingrijkheid en creativiteit van haar leden. Daar mogen we weleens wat meer gebruik van gaan maken, om politiek meer als een ideeënstrijd te gaan voeren. De tweede regeringsdeelname van D66 – na bovendien vier jaar in de constructieve oppositie – is een geweldige kans om ideeën om te zetten in beleid. Maar deze tijd vraagt van D66 ook een nieuwe oriëntatie op visie. We zien dat politieke vertegenwoordiging steeds meer langs de lijnen loopt van verschillende groepen in de samenleving, terwijl de grote thema's ons allemaal raken. De klimaatcrisis, de pandemie, de Russische oorlog in Oekraïne, maar ook de inflatie en de toenemende bestaansonzekerheid. Daar moeten we ons grote vragen bij stellen. In welke wereld willen wij leven? Wat vinden we rechtvaardig? Hoe organiseren we de democratie? Bij de Van Mierlo Stichting werken we voortdurend aan zulke grote vragen, altijd vanuit het sociaal-liberale gedachtegoed. We trainen ook politici en leden in dat gedachtegoed.

Zo hebben we een brugfunctie tussen de wetenschap, het maatschappelijk debat, de vereniging en onze landelijke politici." ■

MijnD66: Ledenportaal

Een adreswijziging doorgeven? Aan- of afmelden voor een nieuwsbrief of thema-afdeling? Ga naar [MijnD66.nl](https://mijnd66.nl) en beheer je eigen gegevens en voorkeuren. Is jouw emailadres (tevens je gebruikersnaam) gewijzigd? Stuur een mail naar: ledenadministratie@d66.nl

meedoen | meedenken

Met onze campagnes, bij jouw lokale afdeling of in een landelijke thema-afdeling of interessegroep: d66.nl/meedoen

donatie | schenken | nalaten

Wil je D66 financieel extra steunen? Informatie over (eenmalig) doneren, (fiscaal aantrekkelijk) schenken en nalaten vind je hier: d66.nl/schenken

D66 Internationaal

Meer weten over ons internationale netwerk? Kijk op: internationaal.d66.nl Mede-D66'ers in het buitenland vind je via: buitenland.d66.nl

Mr. Hans van Mierlo Stichting

De Van Mierlo Stichting (VMS) is het onafhankelijke wetenschappelijk bureau van D66. Meer informatie over haar activiteiten, onderzoeken en publicaties (zoals tijdschrift *Idee*): vanmierlostichting.d66.nl

politiek inhoudelijke vragen (Tweede Kamerfractie D66)

WhatsApp: 06 11 91 25 44
Mail: kamervraag@d66.nl

Dirk-Jan Visser (1978) is documentair fotograaf, docent aan de Koninklijke Academie voor Beeldende Kunsten in Den Haag, lid van de Raad van Toezicht bij World Press Photo en aftredend voorzitter van de Haagse D66 werkgroep Kunst, Cultuur en Media.

Als werkgroep hebben jullie mooie punten aangebracht voor het lokale verkiezingsprogramma. Waar mag wat jou betreft echt geen streep door in de onderhandelingen? "De Cultuurpas voor jongeren! Een geldbudget voor bezoek aan diverse culturele plekken. Iedereen doet zijn best om jongeren een museum in te krijgen, maar we vergeten te kijken of dat wel een match is. Het Haagse Hiphop Centrum kent geniale en betrokken makers met geweldig talent, alleen hebben we daar onvoldoende oog en erkenning voor. Uit de jongerencultuur is heel veel geboren. Wat in de jaren '80 als graffiti begon hebben we ondertussen wel omarmd als 'kunst', maar daar was wel veertig jaar voor nodig. Juist in het licht van diversiteit en inclusie is het belangrijk andere culturele en kunstzinnige perspectieven nu te erkennen."

De rol van kunstenaars is in jouw optiek nog veel breder te trekken. Vertel. "Ik vind het interessant om vanuit het Kunst en Cultuur domein, vanuit het makers perspectief, ons veel sterker te profileren binnen het ecologische vraagstuk. Kunstenaars en makers kunnen werkelijk iets bijdragen aan dat debat. Door te visualiseren, te dromen en een visionaire stip op de horizon te zetten. Een soort richtingwijzer waar we als samenleving heen moeten. D66 zou ik daar graag bij zien aansluiten, meer activistisch, een tikje meer 'underground'. Minder braaf en correct. En wil je echt een inclusie partij zijn dan moet je juist die andere vocalen, mensen die zich op andere manieren uiten, ook een plek geven."

Voor jou gaat dat duidelijk nog niet ver genoeg, er is meer verandering nodig? "Eigenlijk gaat dat nog een stap verder inderdaad, dan krijgt de natuur zelf ook een stem in beleid en processen. Dat vind ik een hele interessante gedachte. Wat zijn de belangen van de bijen of van de Waddenzee? Het niet-menselijk leven zou een politiek deelnemer moeten worden in de vorm van een rechtspersoon. Een nieuwe stap naar een inclusievere wereld." ■